

Factsheet Extremrechts in Nederlandse Gemeentes

Willem Wagenaar
Anne Frank Stichting
Update September
2017

Inhoud

Voorwoord	3
Inleiding	4
Afbakening en definitie	5
Methode	7
Korte geschiedenis rechtsextremisme in Nederland	8
Overzicht hedendaagse extreemrechtse formaties	14
Bijlage 1 – Regionale spreiding extreemrechtse formaties	42
Bijlage 2 – Literatuur	44

Voorwoord

Voor u ligt de actualisering van de ‘factsheet extreemrechts in Nederlandse gemeentes’ uit september 2017, waarin een actueel beeld wordt geschetst van de in Nederland actieve extreemrechtse organisaties. Deze factsheet moet inzicht geven in de omvang, regionale spreiding, betekenis en betrokkenheid bij geweldsincidenten van de verschillende extreemrechtse organisaties in Nederland ¹. De samenstelling van de lijst met organisaties en de gepresenteerde feiten over deze organisaties zijn verzameld in het kader van het Monitorproject Racisme, Antisemitisme en Extreemrechts Geweld in Nederland. De keuze om bepaalde organisaties wel en niet op te nemen volgt de definitie en afbakening die binnen dat project wordt gehanteerd.

Deze factsheet is in opdracht van de Expertise-unit Sociale Stabiliteit (ESS) van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid geschreven. De verantwoordelijkheid voor de inhoud ligt bij de auteur.

Willem Wagenaar
September 2017

1 — <http://www.annefrank.org/monitor>

Inleiding

De Expertise-unit Sociale Stabiliteit (ESS) van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid ziet dat er bij gemeentes behoefte bestaat aan ondersteuning bij de omgang met de (vermoedde) opkomst van extreemrechts, met maatschappelijke spanningen en de mogelijke betrokkenheid van extreemrechtse formaties daarbij. Gemeentes zoeken naar relevante achtergrondkennis over deze ontwikkelingen en stellen de vraag hoe met extreemrechtse ontwikkelingen en activiteiten in hun gemeentes om te gaan. Ook scholen hebben vragen over hoe om te gaan met extreemrechtse uitingen in de klas.

Deze vragen zijn niet eenvoudig en ook niet eenduidig te beantwoorden. Door de relatief kleine omvang en de geringe activiteit van het rechtsextremisme in Nederland zijn veel lokale bestuurders niet bekend met dit fenomeen in hun omgeving. Gecombineerd met snelle veranderingen binnen en rond het extreemrechtse veld, onder invloed van de voortdurende debatten over maatschappelijke vraagstukken die de kern van het extreemrechtse ideeëngoed raken (Immigratie, vluchtelingen, islam, Zwarte Piet), betekent dit dat het voor gemeentes lastig is om een goed beeld en goede duiding te krijgen van extreemrechtse aanwezigheid en activiteit in de regio.

Een eerste stap om in te spelen op de behoeftes vanuit gemeentes is een factsheet van actieve extreemrechtse organisaties in Nederland met hun betekenis voor de verschillende regio's in Nederland. De ESS heeft de Anne

Frank Stichting gevraagd om deze factsheet samen te stellen en periodiek te actualiseren. Deze factsheet moet een actueel overzicht bieden van extreemrechtse organisaties op naam, ideologische richting, omvang van de aanhang, regionale activiteit en betrokkenheid bij geweldsincidenten.

De factsheet zal worden ingeleid door enkele meer algemene paragrafen over afbakening en definitie en een korte historische schets.

Afbakening en definitie

In deze factsheet gaan we uit van de definitie van 'extreemrechts' die afgeleid is van de definitie zoals die door Van Donselaar (Moors, 2009) is opgesteld.

Onze definitie luidt als volgt:

Extreemrechtse/rechts-radical formaties zijn organisaties met een meer of minder uitgesproken ideologie die wordt gekenmerkt door (varianten van) oriëntatie op het 'eigene', (varianten van) afkeer van het 'vreemde', waarbij het onderscheid tussen het 'eigene' en het 'vreemde' primair gebaseerd is op etnische verschillen. Verder kenmerkt deze ideologie zich door een hang naar het autoritaire.

Centraal in de definitie staat de ideologie van een formatie, met de nadruk op onderscheid tussen het 'eigene' en het 'vreemde'. Het draait bij het 'eigene' om de manier waarop een groepering de eigen groep afbakt en op welke kenmerken de 'vreemde' groep daarvan wordt onderscheiden. Dat gebeurt bij uiteenlopende extreemrechtse groepen op verschillende manieren. Maar kenmerkend voor extreemrechtse formaties is wel dat deze afbakening tussen het 'eigene' en het 'vreemde' altijd in het hart van de ideologie zit én altijd een etnisch aspect kent. Het 'eigene' wordt als een homogeen geheel gezien, het 'eigen volk', met eenzelfde etniciteit, een gezamenlijke en homogene culturele identiteit of een gezamenlijk 'volksbelang'. Het etnisch 'vreemde' daarentegen kan vele gezichten hebben en op verschillende manieren geformuleerd. Het zit, als tegenhanger van het 'eigene', eveneens in het hart van de ideologie van extreemrechtse formaties, en wordt vooral afgebakend door datgene wat het 'eigene' niet is. In de praktijk zien we dat dit

etnisch vreemde, afhankelijk van ideologische achtergrond, context en tijdsgewricht op verschillende manieren wordt geformuleerd. Gaat het de ene keer bijvoorbeeld om biologisch afgebakende 'zwarthen' of 'Joden', in een andere situatie gaat het om meer nationaal of religieus afgebakende groepen als 'Marokkanen', 'buitenlanders', 'asielzoekers' of 'moslims'.

Naast de ideologie hanteert Van Donselaar twee andere meetinstrumenten, die wij ook overnemen bij onze beoordeling van het extreemrechtse gehalte van een formatie. Met de 'sociale genealogie' wordt gekeken in hoeverre een (nieuwe) formatie onderdak biedt aan bekende rechtsextremisten uit andere formaties, een gebruikelijk verschijnsel binnen extreemrechts. Met de 'magneetfunctie' wordt gekeken in hoeverre bestaande extreemrechtse organisaties zich aangetrokken voelen tot een nieuwe formatie. In hoeverre zien zij een nieuwkomer als één van de hunnen.

Met de definitie van Van Donselaar uit 2009 stopte het debat rond definitie en afbakening echter niet. Naast deze definitie was er een sterke behoefte om modernere extreemrechtse groeperingen, die zich meer richten op thema's als moslims en immigratie, te onderscheiden van klassieke neonazi's voor wie antisemitisme en het denken in biologische verschillen tussen 'rassen' in de kern van de ideologie zit. Van Donselaar maakte daartoe een onderscheid in het extreemrechtse veld tussen 'klassiek extreemrechts' en 'nieuw rechts-radicaal'. Onder klassiek extreemrechts worden die formaties begrepen die zich in de klassieke extreemrechtse traditie plaatsen, omdat ze bijvoorbeeld teruggrijpen naar ideeën of symbolen uit het Derde Rijk (voornamelijk neonazi's) of uit het klassieke fascisme (zoals de verschillende 'Identitaire groepen'). Daarnaast zijn er sinds een aantal jaren nieuwe vormen van extreemrechts te herkennen, waarin weliswaar een onderscheid tussen het 'eigene' en het 'vreemde' wordt gehanteerd, maar waarbij op andere

vlakken verschillen zichtbaar zijn ten opzichte van klassieke extreemrechtse formaties. Zo is er vaak geen sprake van een sociale genealogie of magneetfunctie. Daarnaast is er ook sprake van een verschil tussen dergelijke formaties en klassiek extreemrechts wanneer het over joden en Israël gaat. Bij klassiek extreemrechtse formaties behoren joden en Israël tot het 'vreemde', bij nieuw rechtsradicale formaties tot het 'eigene' (Moors, 2009).

Methode

Ten behoeve van dit overzicht is gebruik gemaakt van de dataverzameling in het kader van het Monitorproject ‘Racisme, Antisemitisme en Extreemrechts Geweld in Nederland’².

De dataverzameling binnen dit project op het gebied van extreemrechts vindt bijna volledig plaats op basis van primaire bronnen: publicaties, websites en digitale media van extreemrechtse formaties, sociale media-activiteiten van dergelijke formaties en hun aanhang, gesprekken met (voormalige) rechtsextremisten en het bekijken van publieke activiteiten (demonstraties) van deze organisaties. De data die op deze manier verzameld zijn, worden vervolgens geanalyseerd en ingekaderd met behulp van bestaande literatuur over rechtsextremisme in Nederland en verder vergeleken en geduid met behulp van kennis van andere waarnemers van het extreemrechtse veld.

Een overzicht van relevante publicaties staat in de bijlage 2.

2 — <http://www.annefrank.org/monitor>

Korte geschiedenis rechts- extremisme in Nederland

Deze korte beschrijving betreft de geschiedenis van het rechtsextremisme in Nederland na 1945. In die periode van ruim zeven decennia heeft het extreemrechtse landschap zich in veel verschillende opzichten ontwikkeld. In deze paragraaf zullen we drie bepalende ontwikkelingslijnen onderscheiden: ideologie, thematische speerpunten en personele continuïteit. De eerste ontwikkelingslijn, ideologie, spreekt voor zich. Ideologische inzichten worden door extreemrechtse formaties aangepast aan nieuwe inzichten en veranderde omstandigheden in samenleving en (geo)politiek. De tweede ontwikkelingslijn is het aanpassen van centrale politieke thema's die, binnen de ideologische kaders, tot speerpunt werden gemaakt. Een derde ontwikkelingslijn is die van continuïteit van personen en organisaties. Bij de verschillende extreemrechtse organisaties zagen we in het grootste deel van de gevallen dat zij voortkwamen of afsplitsten van andere extreemrechtse organisaties. Daarmee samenhangend was er sprake van een personele continuïteit, in de zin dat er in de verschillende extreemrechtse organisaties steeds personen actief werden, die ook al een geschiedenis hadden in eerdere extreemrechtse organisaties.

Grofweg is de naoorlogse geschiedenis van het Nederlands rechtsextremisme in te delen

in vijf periodes, die hieronder kort beschreven worden.

1 Eerherstel 1949-1970

Vanaf het moment dat er eind jaren veertig grote groepen veroordeelde collaborateurs in vrijheid kwamen, was een klein deel van hen betrokken bij diverse initiatieven om tot eerherstel te komen. Dat ging deels om initiatieven om hen in sociaal opzicht te helpen (aan steun, vriendschap, werk en inkomen), maar deels ook om de nationaalsocialistische ideologie weer een plek te geven in het Nederlandse politieke landschap. Het meest duidelijke initiatief daartoe was de oprichting van een politieke partij, de NESB, begin jaren vijftig, die kort na oprichting werd verboden en ontbonden. Maar ook de activiteiten binnen de Boerenpartij door oud-collaborateurs moet in dat kader worden gezien. De kern van deze periode draaide om continuïteit van personen en ideeën die een belangrijke rol hadden gespeeld in de oorlog.

2. Blank en veilig 1970-1981

In 1971 werd vanuit deze traditie van eerherstel een zoveelste klein extreemrechts groepje opgericht: De Nederlandse Volks-Unie (NVU). Kort na oprichting pleitte een betrokkene, Joop Glimmerveen, om niet langer de nadruk te leggen op de oorlog, eerherstel en het nationaalsocialisme, maar om aandacht te besteden aan meer hedendaagse problemen. En dan vooral het nieuwe probleem van immigratie en gastarbeid. Hij kreeg daar niet direct veel steun voor binnen de partij. Maar nadat hij bij raadsverkiezingen in Den Haag onverwacht veel stemmen kreeg met de boodschap 'Den Haag Moet Blank en Veilig Blijven' werd Glimmerveen partijvoorzitter. Hij bracht daarna als eerste partij in Nederland een luid en radicaal protest tegen migratie. Dat deed hij echter voor een deel met personen uit oudere organisaties, met een collaboratieverleden. Een aanpassing van thematiek (immigratie),

binnen het bestaande nationaalsocialistische ideologische kader met een continuïteit van personen.

3. Centrumstroming 1981-2000

De NVU behield echter een radicaal, nationaalsocialistisch en bij tijd en wijlen gewelddadig karakter. Begin jaren tachtig ontstond een nieuwe partij, de Centrumpartij. Deze partij had aanvankelijk een veel gematigder ideeënpalet en aanhang dan de NVU, maar continueerde tegelijkertijd wel de kritiek op de komst van migranten en op de multiculturele samenleving. Na aanvankelijke successen (behalen van een Kamerzetel in 1982 en electorale successen bij verschillende raadsverkiezingen en de Europese verkiezingen in 1984) implodeerde de partij rond 1985 door interne twisten. Uiteindelijk gingen er twee partijen verder, de Centrumdemocraten en de CP'86. De Centrumdemocraten (CD) van Hans Janmaat wist begin jaren negentig wederom electorale successen te behalen (drie Kamerzetels en tientallen raadszetels). De partij raakte echter opnieuw in het ongerede door veel interne ruzies, volksvertegenwoordigers die zich uit de partij terugtrokken en externe repressie. In 1998 raakte de CD alle zetels kwijt. In 2002 werd de partij opgeheven. Enkele maanden later overleed Janmaat. Na de scheuring van de Centrumpartij in 1985 werd de oorspronkelijke partij in 1986 failliet verklaard na enkele procedures wegens verkiezingsfraude, maar ging zij verder onder de naam CP'86. Vanaf 1990 werd de partij het vehikel van een groep jonge neonazi's, vooral uit de regio's Rotterdam en Den Haag. Dat leidde tot een snelle radicalisering van de partij, veel incidenten, geweld en strafrechtelijke procedures. Maar het leidde ook tot het behalen van een aantal raadszetels. Uiteindelijk werd de onrust in en om de partij te groot en stortte ook deze partij vanaf 1996 langzaam in elkaar. Een bij de Rechtbank Amsterdam gestarte procedure tot verbod en ontbinding

leidde in 1998 weliswaar tot een formeel verbod, maar de partij bestond op dat moment alleen nog maar in naam.

Bij de centrumstroming zien we wederom een continuïteit van personen. Binnen de stroming komen verschillende personen terug uit de NVU. Op ideeëengebied is de continuïteit aanvankelijk alleen te vinden in de migratiethematiek, maar niet op ander ideologisch vlak (nationaalsocialisme). In een latere periode kwamen die nationaalsocialistische ideeën wel weer terug bij de CP'86. Ook Joop Glimmerveen werd medio jaren negentig weer actief bij acties van de CP'86.

Eind jaren negentig ontstond er op verschillende plaatsen in Nederland onrust over de vestiging van vluchtelingen. Deze onrust werd versterkt door de verkrachting en moord van een meisje, waarvan (naar later blijkt ten onrechte) veel mensen vermoedden dat de dader gezocht moest worden in een nabij gelegen AZC. Extreemrechtse groeperingen trachtten in deze periode te profiteren van deze onrust door propaganda-acties rond dit thema te voeren, maar successen bleven uit.

4. Post-Fortuyn (2001-2015)

Na de 9/11-aanslagen op het World Trade Center in New York (2001) en de opkomst en moord op Pim Fortuyn (2002) veranderde er veel binnen extreemrechts in Nederland. Aanvankelijk leidden deze gebeurtenissen niet tot groeiende aanhang of electorale successen. Maar er was duidelijk sprake van een veranderde boodschap. De islam en de aanwezigheid van moslims in Nederland werden vanaf dat moment belangrijke thema's, maar ook de vrijheid van meningsuiting voor de eigen groep werd vaker en feller naar voren gebracht.

Na de moord op Theo van Gogh (2004) was er sprake van een groei in aanhang van extreemrechtse groepen, vooral voor meer radicale en activistische groepen. Deze nieuwe aanwas was vooral afkomstig uit

kringen van zogenaamde Lonsdalejongeren. Deze jongeren waren onderdeel van de brede en populaire gabber-jeugdstijl en koppelden deze jeugdstijl aan min of meer uitgesproken xenofobe meningen. Een deel van deze jongeren raakte vervolgens betrokken bij verschillende extreemrechtse organisaties. Het aantal actieve aanhangers van deze organisaties kon daardoor in korte tijd groeien tot enkele honderden. Na enkele jaren ebde dit Lonsdalejongeren-effect weer weg. Deze jongeren werden ouder en verlieten het extreemrechtse circuit weer en er kwam, omdat de gabber-jeugdstijl inmiddels was overgewaaid, ook geen nieuwe aanwas meer bij.

In het algemeen kan gezegd worden dat deze jaren zich kenmerkten door een thematische aanpassing, waarbij moslims en de islam de kern van de boodschap gingen vormen van het wij-zij-denken. Daarnaast was er, behalve van nieuwe aanwas, ook sprake van continuïteit in organisaties en personen.

Vanaf 2010 zien wij langere tijd een vrij stabiele en overzichtelijke situatie rond extreemrechtse organisaties in Nederland. Er is sprake van een constant aantal van ongeveer een honderdtal actieve rechtsextremisten in Nederland, betrokken bij een aantal verschillende organisaties. Voor een deel gaat dat om organisaties die op ideologisch vlak van mening verschillen, maar in andere gevallen om versplinterde organisaties op basis van persoonlijke geschillen. De acties die vanuit deze groepen werden georganiseerd beperkten zich in bijna alle gevallen tot deelname van de eigen achterban. Veel van deze organisaties waren verder aan specifieke regio's gebonden, waar hun aanhang zich concentreerde.

5. Vluchtelingen, Zwarte Piet en minder maatschappelijke weerbaarheid (2015-heden)

In de maanden rond de jaarwisseling van 2015 op 2016 haakten extreemrechtse groepen in op de komst en opvang van vluchtelingen en

de felle discussies en protesten die dit in de Nederlandse samenleving opleverde. Naast moslims en de islam kwamen nu ook vluchtelingen naar voren als speerpunt van het extreemrechts politiek activisme. Regelmatig was er sprake van de betrokkenheid van extreemrechtse organisaties bij de protesten tegen de opvang van vluchtelingen. Daarnaast was ook zichtbaar dat het extreemrechtse veld zelf ontwikkelingen doormaakte onder invloed van de discussies over vluchtelingen. Er werden veel meer acties ontplooid, er werden samenwerkingsverbanden aangegaan of pogingen daartoe ondernomen en er was sprake van significante groei in aanhang van verschillende extreemrechtse organisaties, waaronder enkele nieuwe groeperingen. Tenslotte zagen we in deze periode een ontwikkeling waarin in een aantal gevallen de maatschappelijke weerbaarheid tegen extreemrechtse groepen, zoals die al decennialang functioneerde, in mindere mate aanwezig leek. Betrokkenheid van extreemrechtse groepen bij lokale protesten bleek in sommige plaatsen niet als problematisch te worden ervaren door de demonstranten en werd in een enkel geval zelfs toegejuicht. Medio 2017 lijkt het er op dat de afname van maatschappelijke weerstand tegen extreemrechtse organisaties een ontwikkeling voor langere tijd is.

Een tweede thema dat in het najaar van 2016 werd aangegrepen door extreemrechtse formaties, was de discussie rond de figuur van Zwarte Piet. De maatschappelijke onrust die deze discussie sinds enkele jaren veroorzaakt, wordt door verschillende extreemrechtse groepen opgepikt en tot speerpunt van actie gemaakt. In 2014 en 2015 was de landelijke intocht van Sinterklaas al het decor van protesten van voor- en tegenstanders van Zwarte Piet. Bij beide gelegenheden waren ook rechtsextremisten aanwezig en betrokken bij incidenten. In 2014 werden in Gouda, na enkele confrontaties, verschillende voor- en tegenstanders gearresteerd. De gearresteerde

voorstanders van Zwarte Piet waren activisten van Identitair Verzet. In 2015 bestookten voor- en tegenstanders elkaar bij de intocht in Meppel vooral mondeling. Een deel van de voorstanders in Meppel was activist van Combat 18 of RVF Landstorm Nederland. In de maanden november en december 2016 ging het in vergelijking met voorgaande jaren om veel meer extreemrechtse acties, die in de meeste gevallen ook meer extreemrechtse activisten trokken. Deze acties en de demonstraties van tegenstanders van Zwarte Piet leidden op verschillende momenten tot - meestal geweldloze - confrontaties tussen voor- en tegenstanders van Zwarte Piet. Bij een aantal gelegenheden waren extreemrechtse groepen betrokken bij de demonstraties en confrontaties. In een enkel geval werd daarbij door voorstanders van Zwarte Piet kleinschalig geweld toegepast. Ook bij deze acties was zichtbaar dat er weinig tot geen weerbaarheid zichtbaar was tegen de betrokkenheid van extreemrechtse organisaties bij deze protesten.

Na het aflopen van het Sinterklaasfeest verdween deze discussie weer enigszins naar de achtergrond en daarmee ook het extreemrechts activisme rond dit thema³. Er mag verwacht worden dat deze discussie in het najaar van 2017 weer zal oplaaien.

Synchroon met het extreemrechts activisme rond de komst van vluchtelingen en de discussie over het uiterlijk van Zwarte Piet lijkt er sprake te zijn van een verschuiving van doelen van activisme. In de Vijfde rapportage racisme, antisemitisme en extreemrechts geweld in Nederland (Wagenaar, 2016) werd al geconstateerd dat doelen van extreemrechts geweld in 2015 wat aantallen incidenten betreft verschoven van etnische naar politieke doelwitten. Er werden meer acties ondernomen tegen politieke tegenstanders en bijvoorbeeld voorstanders van een ruimhartige vluchtelingenopvang. Het lijkt er op dat deze constatering inmiddels in een breder beeld moet worden geplaatst. De afgelopen periode zochten

extreemrechtse activisten bij verschillende gelegenheden (extreem)linkse bijeenkomsten op om te demonstreren of om een confrontatie aan te gaan. Dat gebeurde bijvoorbeeld tijdens verschillende protesten tegen het uiterlijk van Zwarte Piet, maar onlangs ook bij een antiracistisch concert in Groningen. Vanuit de 'Brass Knuckle Brotherhood' lijkt anti-links activisme zelfs een speerpunt te worden. Tot voor kort kwam confrontatiegeweld vooral voor bij acties door extreemlinks bij extreemrechtse bijeenkomsten of demonstraties. In haar laatste Dreigingsbeeld wordt deze zelfde waarneming ook door de NCTV gedaan. Die stelt dat deze nieuwe ontwikkeling de kans op gewelddadige confrontaties tussen beide groepen vergroot⁴.

We zien hiermee dat de denkrichting die de agenda van extreemrechts bepaalt zich inmiddels uitspreidt over drie klassieke terreinen. Aan de ene kant wordt de eigen identiteit (het 'wij' uit de definitie) beschermd. De eigen culturele waarden worden beschermd, onder andere met het felle verdedigen van het uiterlijk van Zwarte Piet. Tegelijkertijd wordt het duale vijandsbeeld (de 'zij' uit de definitie) van extreemrechts steeds duidelijker waarneembaar. Aan de ene kant de 'volksvreemde' vijanden (moslims, vluchtelingen, migranten), waarnaast aan de andere kant ook de 'volksvijandige groepen' (linkse tegenstanders, linkse politici, voorstanders van vluchtelingenopvang en autoriteiten) steeds meer aandacht krijgen van extreemrechtse groepen.

3 — Het onderwerp 'Zwarte Piet' kreeg in april 2017 weer volop aandacht, toen een grote groep verdachten van racistische belediging en bedreiging zich moest verantwoorden voor de Amsterdamse rechtbank. Zij hadden enkele maanden eerder op internet een kopstuk van de anti-Zwarte Piet-beweging beledigd of bedreigd.

4 — Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland 45, Juni 2017.

Deze meer ideologische of strategische ontwikkelingen staan los van de organisatorische ontwikkelingen binnen het extreemrechtse veld. Nu er in 2017 in veel mindere mate vluchtelingen naar Nederland komen is de maatschappelijke onrust rond dit thema geluwd⁵. Dat heeft zichtbare gevolgen voor het extreemrechtse activisme. Het aantal acties en demonstraties, waarbij extreemrechtse groeperingen betrokken zijn, is sinds de zomer van 2016 aanzienlijk afgenomen. De groei in aanhang en steun, die extreemrechtse formaties in de voorafgaande periode doormaakten, lijkt op dit moment niet beklijven. Er kan worden vastgesteld dat verschillende extreemrechtse organisaties niet bij machte zijn een zelfde actieve aanhang te behouden als in de periode 2015-2016. Verder zijn een aantal nieuwe extreemrechtse groepen, die in diezelfde periode ontstonden, inmiddels weer verdwenen of slechts nog actief op internet.

Sinds de eerste publicatie van deze factsheet in juli 2016, was er in maart 2017 voor het eerst sprake van verkiezingen in Nederland. Verkiezingen zijn vanzelfsprekend van groot belang voor alle politieke organisaties in een land, dus ook voor extreemrechtse organisaties. Bij de Parlementsverkiezingen van 15 maart 2017 deden echter geen partijen mee die onbetwist tot het extreemrechtse veld behoren. Dat bracht binnen verschillende extreemrechtse formaties de discussie op gang welke partij dan gesteund moest worden. Binnen verschillende organisaties, maar vooral bij Studiegenootschap Erkenbrand en de Nederlandse Volks-Unie bleek sympathie te bestaan voor het Forum voor Democratie⁶. Er was sprake van herkenning van de boodschap over het verdedigen van de eigen cultuur en van het anti-islamgeluid. Verder vielen ook de suggesties van de partijleider over demografische problemen met een oorsprong in de 'homeopathische verdunning van de Nederlandse bevolking'⁷ en de presentatie

van de Westerse samenleving als een lichaam met auto-immuunziekte⁸ goed binnen deze kringen. Het is nog te kort dag om te bepalen of deze herkenning van een boodschap bij het Forum voor Democratie zal bestendigen. Het Forum voor Democratie is een jonge partij die zich snel ontwikkelt en in ideologisch opzicht nog niet altijd een consistent beeld laat zien. In welke richting de ideeën van deze partij zich zullen ontwikkelen en in hoeverre dat de sympathie van extreemrechtse groepen zal blijven behouden is nog niet vast te stellen. In augustus 2017 werd wel een lid van Forum voor Democratie geroyeerd, die ook actief was bij de Nederlandse Volks-Unie. Maar dat royement leek meer samen te hangen met de beweringen van de man dat er sprake was van 'samenwerking' tussen deze twee partijen, dan dat het Forum voor Democratie zich principieel afkeerde van dit dubbeldidmaatschap.⁹

De situatie van het extreemrechtse veld in Nederland wordt momenteel dus vooral bepaald door een afname van het aantal activisten, een verschuivende actiefocus van migranten naar linkse doelen en een verlaagde maatschappelijke weerbaarheid tegen extreemrechtse groepen. In een aantal andere westerse landen is er echter sprake van een andere ontwikkeling, in de vorm van een toenemende ernstige geweldsdreiging vanuit extreemrechtse hoek. Een recent voorbeeld van ernstig extreemrechtse geweld uit augustus 2017 is de dodelijke aanslag met een auto op een linkse demonstratie in Charlottesville (Verenigde Staten). Ook in het Verenigd Koninkrijk vond enige tijd daarvoor een extreemrechtse aanslag plaats met een auto, dit keer tegen moskeegangers. Verder werden in zowel Duitsland als het Verenigd Koninkrijk extreemrechtse groepen opgerold met ernstige gewelddadige plannen. Deze ontwikkelingen leiden vanzelfsprekend ook tot de vraag of iets dergelijks ook in Nederland waarneembaar of voorstelbaar is.

Het antwoord daarop moet genuanceerd zijn. Concrete aanwijzingen voor dergelijke ontwikkelingen zijn er niet. En Nederland heeft na de Tweede Wereldoorlog ook veel minder ervaringen met ernstig extreemrechts geweld dan bovengenoemde landen. Tegelijkertijd moet er wel geconstateerd worden dat er binnen Nederlandse extreemrechtse kringen in beperkte mate sprake is van openlijke sympathie voor gewelddadige en terroristische acties. Daarnaast bestaat er altijd de mogelijkheid dat er vanuit extreemrechtse kringen min of meer spontaan kan worden overgegaan tot ernstige gewelddadige acties, zoals de brandbomaanslag op een moskee in Enschede in februari 2016 liet zien. De NCTV formuleert het daarom als volgt: 'In Nederland zijn er geen aanwijzingen voor rechts-terrorisme. Het is echter mogelijk dat ook hier een aanslag plaatsvindt uit deze hoek'.¹⁰

Naast de vraag of er sprake is van concrete dreiging wordt er internationaal ook gekeken hoe er moet worden gereageerd op deze ontwikkelingen. Daarbij wordt ook gediscussieerd over de motiverende en mobiliserende rol van zogenaamde haat-sites het internet en sociale media. Deze discussie heeft er recent toe geleid dat verschillende internet-bedrijven de toegang tot het internet hebben afgesloten voor extreemrechtse groepen en fora, in enkele gevallen ook van sites die zich (mede) op Nederland richtten. Zo werden bijvoorbeeld het populaire Stormfront-forum en de website van het internationale Blood & Honour-netwerk afgesloten.

5 — De NCTV signaleerde in november 2016 een afname van gewelddadige incidenten rond de komst van vluchtelingen, maar stelde tegelijkertijd: 'Wel vonden er nog steeds bekladdingen en vernielingen plaats bij asielzoekerscentra en bij huizen van statushouders. Het teruglopen van actie betekent echter niet dat de afkeer van vluchtelingen en moslims daadwerkelijk is verdwenen in Nederland, integendeel. De haat tegen de islam, vluchtelingen en de Nederlandse politiek is nog steeds volop

zichtbaar, vooral op het internet.' (Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland 43, november 2016).

6 — Zie voor een uitgebreidere uitleg bij de lemma's over Erkenbrand en de NVU.

7 — Toespraak campagnebijeenkomst Forum voor Democratie in Maastricht: <https://www.facebook.com/forumvoordemocratie/videos/1123707407754969/> (22.03.2017).

8 — <https://forumvoordemocratie.nl/actueel/toespraak-thierry-baudet-alm-fvd-2017> (22.03.2017).

9 — Zie o.a. <https://forumvoordemocratie.nl/actueel/fvd-royeert-nvu-infiltrant> en <http://nvu.info/persverklaring90.html> (7.9.2017).

10 — Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland 45, Juni 2017.

Overzicht hedendaagse extreemrechtse formaties

In deze paragraaf volgt een alfabetisch overzicht van klassieke extreemrechtse organisaties die in de periode 2015-2017 actief zijn geweest. Het gaat in dit overzicht om extreemrechtse formaties die actief zijn geweest in het publieke domein. Daarnaast zijn er verschillende extreemrechtse initiatieven ontplooid op internet. Het ging hier om initiatieven die geen reële betekenis in de wereld buiten het internet kregen en vaak slechts een kort bestaan kenden. Dergelijke initiatieven zijn niet opgenomen in de factsheet.

In grote lijnen is er tussen de verschillende formaties een ideologische scheidslijn zichtbaar die maakt dat ze in drie categorieën zijn in te delen:

1. 'Identitaire formaties' streven naar een ideaal van een homogeen Nederlands volk binnen het gebied waar dit volk historisch gezien is gevestigd. Het onderscheid tussen het 'eigene' en het 'vreemde' spitst zich bij deze groepen toe op het Nederlands taalgebied en de cultureel-etnische eigenheid van het daar levende Nederlandse volk. Dat komt tot uiting in het afwijzen van externe invloeden of bedreigingen ten aanzien van dat Nederlandse volk. Primair gaat dat om 'vreemde' invloeden door immigratie. Maar identitaire formaties stellen zich bijvoorbeeld ook teweer tegen 'bedreigingen' als de invloed van Engelse leenwoorden of de aanwezigheid van 'cultuurvreemde' buitenlandse multinationals in Nederland.

Ook andere veronderstelde bedreigingen van die homogene Nederlandse identiteit, zoals pedofilie, drugs of het aanpassen van het uiterlijk van Zwarte Piet zijn reden tot actie door deze groepen. Verder bestaat de uitgesproken wens het veronderstelde homogene Nederlands taalgebied, bestaand uit Nederland, Vlaanderen en Noord-Frankrijk, samen te voegen in een nieuw land, Dietsland, en voelt men zich om dezelfde redenen sterk verwant met de blanke Afrikaners in Zuid-Afrika.

2. 'Neonazistische formaties' onderscheiden zich van identitaire formaties primair doordat zij het 'eigene' en het 'vreemde' definiëren vanuit biologisch-racistische kenmerken: Het blanke ras is biologisch superieur aan andere rassen, waaronder het joodse. Daarnaast oriënteren zij zich, anders dan identitaire formaties, vooral op 'Germaanse broedervolken' en minder op het Nederlands taalgebied. Tenslotte streven zij veelal naar een herstel van een Groot-Germaans Rijk, in de traditie van het Derde Rijk uit de periode 1933-1945.
3. 'Nieuw rechts-radicalen groepen', die geen duidelijke ideologische basis hebben in oude extreemrechtse ideologieën en zich vooral kenmerken door sterke afwijzing van moslims en de islam in Nederland.

Per organisatie wordt aangegeven:

- Welke naam/namen wordt/worden gebruikt;
- Wat de ideologische oriëntatie is;
- Omvang en korte karakterschets van de actieve aanhang;
- In welke regio's de organisatie voornamelijk actief is;
- Schets van Activiteiten in 2015-2017;
- Betrokkenheid bij geweld en incidenten in het verleden.

In een enkel geval wordt vermeld dat een organisatie inmiddels niet meer actief is.

Aktiefront Nationale Socialisten (ANS)

Naam

Het Aktiefront Nationale Socialisten (ANS) is geïnspireerd op de Duitse neonazi-groep Aktionsfront Nationaler Sozialisten van de overleden Duitse neonazi Michael Kühnen. De organisatie is in Duitsland verboden, maar heeft in neonazikringen een mythische status. Daarom is de afkorting ANS in Nederland door verschillende groepen gebruikt met verschillende betekenissen: Actiefront Nationale Socialisten, Autonome Nationaal-Socialisten, Autonome Nationale Socialisten en Autonom Nationaal Socialistisch Nederland.

Ideologie

Het huidige Nederlandse ANS is sterk nationaalsocialistisch georiënteerd, maar kent de afgelopen tijd weinig ideologische hoogvliegers onder de aanhang.

Aanhang

De huidige groep neonazi's die zich sinds 2013 met de naam ANS tooit heeft geen historische banden met de groep met dezelfde naam die in de jaren tachtig in Nederland werd opgericht. Het gaat om een klein groepje van rond de vijf actieve neonazi's die vooral interesse hebben in confrontaties met extreemlinkse politieke tegenstanders.

Regio's

De activisten van het huidige ANS komen vooral uit de regio Haaglanden.

Activiteiten in 2015-2017

ANS-activisten waren gedurende deze hele periode regelmatig aanwezig bij neonazi-demonstraties in Nederland en Duitsland.

In Nederland sloten zij zich enkele keren aan bij demonstraties van organisaties zoals Pegida. De motivatie lag daarbij duidelijk in de mogelijkheid om de confrontatie met extreemlinkse

politieke tegenstanders te zoeken. Bij een Pegida-demonstratie in Utrecht (oktober 2015) gingen ANS-activisten daadwerkelijk over tot een dergelijke confrontatie en mishandeling van (deels extreemlinkse) politieke tegenstanders, daarbij gesteund door lokale voetbalhooligans en een klein deel van de Pegida-aanhang. Tijdens de intocht van Sinterklaas in Maassluis en in Leiden in november 2016 zochten verschillende neonazistische groepjes mogelijkheden om de confrontatie aan te gaan met anti-Zwarte Piet-demonstranten. Daar was ook de leider van het huidige ANS bij betrokken.

In 2017 is het onduidelijk of het ANS nog wel als aparte organisatie moet worden benoemd. De zeer kleine aanhang manifesteert zich uitsluitend bij activiteiten van andere organisaties en meestal samen met activisten van Blood & Honour. Zij gebruiken de naam ANS zelf ook niet meer en het laatste bericht op de website stamt uit 2014.

Risico's

De huidige ANS-activisten zijn in het verleden betrokken geweest bij talrijke incidenten, waaronder veel geweldsincidenten tegen politieke tegenstanders en allochtonen. Het gaat daarbij zowel om heimelijke incidenten (nachtelijke vernielingen en 'hit-and-run' acties) als om openlijke confrontaties met politieke tegenstanders, politie en allochtonen. Deze confrontaties worden meestal aangegaan vanuit neonazi-demonstraties in het buitenland of vanuit demonstraties van anderen in Nederland, zoals Pegida en anti-vluchtelingenprotesten. Recent lijken aanhangers van het ANS en enkele andere neonazi-groepjes voornamelijk pogingen te doen om (extreem)linkse demonstranten op te zoeken en de confrontatie met hen aan te gaan. Dat was zichtbaar bij Pegida-demonstraties en verschillende intochten van Sinterklaas.

Anti-Zionist Front

Naam

Het Anti-Zionist Front is in 2016 opgericht vanuit de Vrije Nationalisten Noord-Brabant.

Ideologie

De achtergrond van het Anti-Zionist Front is nationaalsocialistisch. De organisatie keert zich echter vooral tegen Joodse en pro-Israëliëse organisaties.

Aanhang

Anti-Zionist front is één van de vele werknamen van het kleine groepje activisten achter de Vrije Nationalisten Noord-Brabant. Dat betreft in totaal ongeveer vijf personen. Vanwege het onder neonazi's populaire thema (tegen Joden en Israël) wist deze groep bij een kleine demonstratie in Ravenstein ongeveer 15 aanhangers op de been te krijgen.

Regio's

De kern van het Anti-Zionist Front is hetzelfde als die van de Vrije Nationalisten Noord-Brabant. De twee meest actieve betrokkenen wonen in de regio West-Brabant en op de Zuid-Hollandse eilanden. Een derde betrokkene woont in Groningen. Onlangs verscheen een oproep op het Blog van RVF Landstorm Nederland om lid te worden van de groep. Het is momenteel nog onduidelijk wat de verbanden tussen die twee organisaties zijn.

Activiteiten in 2015-2017

De activisten van het Anti-Zionist Front sluiten zich vooral aan bij demonstraties van anderen, meestal met een linkse signatuur, tegen de Israëlische bezetting. In juli 2016 organiseerde de groep een 'solidariteitsactie' in Ravenstein met ongeveer 15 deelnemers uit neonazistische hoek. Recent zijn er geen activiteiten van de groep waargenomen.

Risico's

Omdat de activisten van het Anti-Zionist Front dezelfde zijn als de aanhangers van de Vrije Nationalisten Noord-Brabant, geldt voor deze groep hetzelfde risicoprofiel: De kleine aanhang van de VNNB zorgt er voor dat er weinig dreiging van de groep uitgaat, ondanks nadrukkelijke militante en revolutionaire aspiraties. De geschiedenis van het groepje leert dat de enige risico's liggen in fanatieke deelname aan ongegeleerdheden bij door anderen georganiseerde demonstraties.

Aryan Strike Force

Zie bij lemma Combat 18.

Blindfolded

Neonazistische rockband uit Winschoten. De band is onderdeel van het internationale netwerk Crew38. In 2017 verscheen een cd met onder andere muziek van Blindfolded om financiën te genereren voor het Crew38-netwerk. Zie verder bij de lemma's Crew38 en KNNL.

Blood & Honour Nederland

Naam

Blood & Honour is in de jaren tachtig van de vorige eeuw in Engeland ontstaan als een organisatie van en voor neonazistische skinheads. De naam is een vertaling van het nationaalsocialistische 'Blut und Ehre', dat onder andere door de Hitlerjugend werd gebruikt. Verder wordt Blood & Honour soms in cijfercode geschreven '28' of '28 Nederland', waarbij de 2 en de 8 staande voor de tweede en de achtste letter van het alfabet, de B en de H. Blood & Honour is in vele westerse landen actief en opgedeeld in verschillende 'divisies'. In de verslagperiode bestonden er twee divisies in

Nederland, Blood & Honour Westland en Blood & Honour Oostland.

Ideologie

Blood & Honour oriënteert zich sterk op het historisch nationaalsocialisme. Maar meer dan deze politieke ideologie is de skinhead-subcultuur belangrijk binnen deze beweging. Dit uit zich vooral in de vele subculturele elementen binnen de organisatie: uniforme kledingstijl, uniforme haarstijl, voorliefde voor skinhead-muziek en een skinhead 'way of life'.

Aanhang

Aanhangers van Blood & Honour worden eerst 'supporter' en kunnen, wanneer ze zich hebben bewezen, volwaardig lid worden. Supporters en leden zijn herkenbaar aan shirts met het logo van de organisatie met al of niet 'support' erbij vermeld.

De aanhang van Blood & Honour Nederland is de afgelopen jaren afgenomen. Voor een deel zijn aanhangers afgehaakt en niet meer actief binnen het extreemrechtse circuit. Daarnaast zijn er enkele afsplitsingen geweest van regionale divisies.

De Divisie Westland heeft een actieve aanhang van rond de 10 personen, maar manifesteert zich nauwelijks in Nederland. Deze groep bezoekt enkele keren per jaar Blood & Honour-concerten en bijeenkomsten in andere landen, vaak Groot-Brittannië en Hongarije.

De Divisie Oostland heeft ook ongeveer tien aanhangers, maar is wel iets actiever. Aanhangers van de Divisie Oostland bezoeken regelmatig neonazi-demonstraties in Duitsland.

Regio's

De aanhang van Divisie Westland woont vooral in de politieregio Rotterdam, regio Drechtsteden, maar is in zijn eigen regio nauwelijks actief.

De aanhang van de Divisie Oostland is vooral te vinden in politieregio Oost-Nederland, regio Arnhem-Zutphen. Maar ook door hen worden

bijna geen activiteiten geïnitieerd in de eigen regio.

Activiteiten in 2015-2017

Activisten van Blood & Honour waren in de periode 2015-2017 voornamelijk politiek actief in het buitenland. Zo werden door Blood & Honour-activisten met enige regelmaat nazidemonstraties in Duitsland bezocht. Zo namen enkele leden in augustus 2017 in Duitsland nog deel aan een demonstratieve herdenking van nazi-kopstuk Rudolf Hess.

Naast politieke acties werden door Nederlandse Blood & Honour-activisten ook concerten bezocht. In oktober 2016 vond er een groot internationaal Blood & Honour-festival plaats in Zwitserland. Onder de ongeveer 5000 deelnemers bevonden zich ook enkele Nederlanders. In maart 2017 vond een groot aan Blood & Honour gerelateerd 'Defend Europe'-concert in Noord-Frankrijk plaats, waar ook Nederlandse aanhangers aanwezig waren. Op de internationale agenda van Blood & Honour staan voor 2017 twee bijeenkomsten in Nederland gepland, op 22 april en 22 november. Op 22 april is mogelijk de geboortedag van Adolf Hitler herdacht, een jaarlijkse traditie binnen Blood & Honour Nederland. Daar zijn echter geen details over bekend geworden.

Risico's

De aanhang van Blood & Honour is gewelddadig, maar dat beperkt zich in de praktijk meestal tot uitgaansgeweld.

Brabant Zeeland Tegen Vluchtelingen (BZTV)

Naam

Brabant Zeeland Tegen Vluchtelingen (BZTV) is in het voorjaar van 2016 opgericht.

Ideologie

BZTV richt zich tegen de komst van vluchte-

lingen, behoud van Nederlandse identiteit en behoud van Zwarte Piet.

Aanhang

BZTV bestaat uit rond de 5 personen.

Regio's

BZTV is afkomstig uit het Zeeuws-Brabants grensgebied, rond Steenberg.

Activiteiten 2015-2017

BZTV heeft enkele kleinschalige demonstraties in West-Brabant en Zeeland georganiseerd. Daarnaast sloot BZTV zich aan bij diverse protesten in Nederland tegen vluchtelingen en bezocht Pegida-demonstraties. In juni 2016 werd de groep geweigerd bij een Pegida-demonstratie, omdat ze een eigen spandoek wilden meedragen.

In mei 2017 heeft de organisatie nog geprobeerd om een demonstratie in Den Haag op poten te zetten. Voor zover bekend heeft deze echter geen doorgang gehad.

Risico's

Er zijn geen risico's verbonden aan BZTV.

Brass Knuckle Brotherhood

Naam

In 2015 werd de 'Brass Knuckle Brotherhood' (BKB) opgericht door een neonazi met een lange geschiedenis in extreemrechtse kring én een achtergrond in de motorclubwereld. Als motivatie gaf de oprichter aan dat hij teleurgesteld was geraakt in Blood & Honour en nu met een eigen organisatie verder wilde gaan. Een 'Brass Knuckle' is het Engelse woord voor boksbeugel. Er wordt ook een boksbeugel als logo gebruikt.

Ideologie

Uit de propaganda van de BKB komt een duidelijk nationaalsocialistische overtuiging naar

voren. Op de eigen website schrijft de organisatie: 'We honour the old values as written down in 1924', verwijzend naar Hitler's 'Mein Kampf'. Tegelijkertijd is er veel belangstelling voor geweld als politiek middel, en dan vooral tegen linkse politieke tegenstanders. Linkse en antifascistische activisten zijn in toenemende mate het speerpunt van aandacht voor BKB.

Aanhang

De aanhang van BKB is erg beperkt en moet op minder dan 10 personen worden geschat. De groep bereikte wel een veelvoud van de eigen aanhang met de brede distributie van stickers met politieke teksten, vooral gericht tegen de komst van vluchtelingen. Volgens eigen opgave zouden er sinds januari 2016 minstens 25.000 stickers zijn verspreid.

Regio's

De BKB spreekt zelf van één actieve afdeling in Oost-Nederland. De geringe aanhang concentreert zich vooral in IJsselland. Momenteel probeert de BKB nieuwe aanhang te verwerven in andere regio's. Ze roept sympathisanten op om zich te melden.

Activiteiten in 2015-2017

BKB werd in januari 2016 opgericht. De organisatie was vooral actief met het verspreiden van propagandamateriaal. Daarnaast werden (deels groepsgewijs) regelmatig demonstraties van andere organisaties bezocht in Nederland en Duitsland, variërend van Pegida- tot neonazi-demonstraties. In mei 2016 organiseerde BKB samen met enkele andere afsplitsingen van Blood & Honour een herdenking van Duitse gesneuvelde soldaten op de militaire begraafplaats van Ysselsteyn.

In het voorjaar van 2017 is BKB een website ('Antifa Exposed') begonnen en betrokken geraakt bij een Facebookpagina ('Recherche Nordland') waar (extreem)linkse activisten en demonstranten tegen Zwarte Piet in kaart worden gebracht.

In 2017 is er nauwelijks sprake van zichtbare activiteit vanuit BKB.

Risico's

De gewelddadige intenties van BKB zijn overduidelijk aanwezig, in de naam, propaganda en berichten op sociale media. Tegelijkertijd is het geweldgebruik vanuit de groep, voor zover bekend, in de praktijk beperkt gebleven. Bij het enige bekende geweldsincident was de oprichter van BKB tijdens een Pegida-demonstratie in 2016 verantwoordelijk voor de mishandeling van een persfotograaf.

Combat 18

Naam

De naam 'Combat 18' verwijst naar de eerste en achtste letter van het alfabet, AH, acroniem voor Adolf Hitler. De naam wordt regelmatig afgekort tot C18, of weer omgezet in cijfers '318'.

Ideologie

Combat 18 is oorspronkelijk een Engelse afsplitsing van het Blood & Honour-netwerk en kent eenzelfde mengeling van nationaalsocialistische overtuiging en skinhead-identiteit. De reden voor afsplitsing (begin jaren negentig) was dat men Blood & Honour teveel gericht vond op de subculturele identiteit (muziek, feesten, drinken) en te weinig op 'echt' politiek activisme. Combat 18 veranderde in de jaren negentig in een organisatie waarvan leden in verschillende Europese landen (bom) aanslagen pleegden. Dat droeg bij aan een mythische status van de organisatie binnen extreemrechtse kringen. Na de jaren negentig zijn er geen als terroristisch te kwalificeren activiteiten vanuit Combat 18 meer ondernomen. Geweld als legitiem politiek middel blijft echter wel een uitgangspunt van de organisatie, al is daar in de Nederlandse praktijk al jaren geen incident meer uit voortgekomen.

Aanhang

Leden van Combat 18 zijn vaak herkenbaar aan shirts met de naam, logo of strijdleuze 'Whatever it takes' van de organisatie.

In Nederland is Combat 18 al jarenlang in handen van een zeer kleine vaste groep neonazistische skinheads. Momenteel is de groep nauwelijks actief en kent een minimale aanhang. Recent is een kleine groep neonazi's actief geworden onder de naam 'Aryan Strike Force - Combat 18 Division - Netherlands - Flanders'. Het is echter onduidelijk of zij formeel onder de vlag van de internationale Combat 18-organisatie opereren. Deze activisten hebben bijna allemaal een verleden bij de NVU.

Regio's

De leider van Combat 18 woont in Rotterdam, een klein aantal aanhangers woont verspreid door het land.

De aanhangers van 'Aryan Strike Force - Combat 18 Division - Netherlands - Flanders' wonen in Purmerend, Leiden en Zeeuws-Vlaanderen.

Activiteiten in 2015-2017

De enige publieke activiteit van Combat 18 in 2015 was deelname aan protesten tijdens de Sinterklaasintocht in 2015 in Meppel, waar luidruchtig geprotesteerd werd tegen anti-Zwarte Piet demonstranten. In oktober 2016 vond een grote demonstratie van neonazi's en hooligans plaats in Dortmund. Daar speelde onder andere de Duitse band 'Oidoxie' die nauwe banden onderhoudt met Combat 18. Bij deze demonstratie waren uit diverse Europese landen delegaties aanwezig van Combat 18, waaronder een Nederlandse delegatie.

De aanhangers van 'Aryan Strike Force - Combat 18 Division - Netherlands - Flanders' voeren enerzijds kleine propaganda-acties uit in hun eigen woonomgeving, vooral in het Zeeuws-Vlaamse Hulst en berichten hier actief over op sociale media. Daarnaast bezoeken activisten van de groep regelmatig demonstraties van andere extreemrechtse groepen in Nederland

en Vlaanderen, waaronder de NVU, Voorpost, het Vlaams Belang, NSV en Pegida. In het voorjaar van 2016 werden tijdens een demonstratie van de NVU in Amsterdam enkele aanhangers van de Aryan Strike Force gearresteerd wegens het tonen van een spandoek en kleding met het opschrift 'Combat 18 - Whatever it takes'. Zij stonden in december 2016 terecht voor de Amsterdamse rechtbank en werden voor diverse extreemrechtse uitingen veroordeeld, waaronder het brengen van de Hitlergroet en het meedragen van een spandoek met de tekst 'Combat 18 - Whatever it takes'¹¹.

In het najaar van 2016 liepen aanhangers van Aryan Strike Force mee met een demonstratie van RVF Landstorm in Nijmegen.

Risico's

In het verleden was de Nederlandse Combat 18-aanhang regelmatig betrokken bij (grof) geweld, vooral bij toevallige ontmoetingen met allochtonen. Ook was er sprake van vuurwapenbezit. In de recente periode is van dergelijke incidenten niets gebleken.

Een aantal activisten van 'Aryan Strike Force - Combat 18 Division - Netherlands - Flanders' hebben veroordelingen op hun naam staan voor discriminatie-, gewelds- en openbare orde-delicten. In veel gevallen ging dat echter om uitgaans- of relationeel- geweld.

Crew38

Naam

'Crew38' is onderdeel van een internationaal verband van zogenaamde 'Hammerskins'. Dit gaat om extreemrechtse skinheads die zich voornamelijk bezighouden met het maken en verspreiden van neonazistische rockmuziek. Het logo van deze organisatie bestaat uit twee gekruiste hamers en een tandrad. De 38 staat voor de derde en achtste letter van het alfabet, CH, die uitgelegd kunnen worden als 'Confederate Hammerskins' of 'Crossed Hammers'.

Crew38 wordt ook wel als '383' geschreven of '838' ('Hail the Crossed Hammers'). Crew38 is bedoeld als voorportaal voor aspirant-leden van de eigenlijke hoofdorganisatie voor Hammerskins, 'Hammerskin Nation' of 'HSN'.

Aanhang

In de jaren negentig was er een redelijk grote groep Hammerskins actief in Nederland. Op dit moment gaat het om een zeer beperkte groep, bestaand uit bandleden en aanhangers van de Oost-Groningse band 'Blindfolded'.

Regio's

De Nederlandse Crew38-aanhang bevindt zich rond Winschoten in Oost-Groningen.

Activiteiten in 2015-2017

Naast enkele optredens van de band 'Blindfolded' op Crew38-festivals in het buitenland (zie daarvoor bij de lemma's van Blindfolded en KNNL) was er in 2016 een herdenking van in de Tweede Wereldoorlog omgekomen Duitse soldaten op de militaire begraafplaats Ysselsteyn, waar ook een delegatie van Crew38 aan deelnam.

Risico's

Er zijn geen initiatieven van Crew38 in Nederland bekend die een veiligheidsrisico inhouden.

Defend Gouda

Naam

Defend Gouda ontstond eind 2015 als internet-initiatief.

11 — Rb. Amsterdam 12-1-2017,

ECLI:NL:RBAMS:2017:147, ECLI:NL:RBAMS:2017:144,

ECLI:NL:RBAMS:2017:145, ECLI:NL:RBAMS:2017:146.

Ideologie

Defend Gouda is ontstaan als lokaal jongeren-initiatief dat zich vooral inzette tegen de komst van een moskee en een vluchtelingenopvang in Gouda. In het voorjaar van 2016 kreeg Defend Gouda contact met de organisatie Zwart Front. Sindsdien stelt Defend Gouda zich op als lokale afdeling van Zwart Front, met de bijbehorende fascistische ideologie. Wat verder opvalt, is het veelvuldig gebruik van gewelddsymbolen in de publieke communicatie. Zo is het logo van de organisatie een machinegeweer met de tekst 'Defend Gouda' en zijn er diverse foto's op internet geplaatst waar groepsleden met slagwapens poseren.

Aanhang

De activiteiten van Defend Gouda spelen zich voor een belangrijk deel op internet af. Een demonstratie in Gouda trok ongeveer 40 belangstellenden.

Regio's

Defend Gouda is actief in Gouda.

Activiteiten in 2015-2017

Defend Gouda organiseerde in april 2016 in samenwerking met Zwart Front een demonstratie in Gouda. Van de organisatie Defend Gouda is daarna nog nauwelijks activiteit waargenomen, anders dan lokale propaganda-activiteiten (stickers, graffiti).

Eén van de gangmakende personen achter Defend Gouda is woonachtig in Gouderak. Hij is naast zijn betrokkenheid bij Defend Gouda ook actief bij tal van andere extreemrechtse organisaties, onder andere bij demonstraties van de NVU en Pegida. In Gouderak zelf zorgt deze man voor veel overlast, deels met politieke motieven. In oktober 2016 leidde een feestje bij de man thuis tot grote overlast en tot geweld, begeleid door extreemrechtse uitingen. Uiteindelijk moest het feest beëindigd worden door een politie-inval in het huis. Het is momenteel onduidelijk of Defend Gouda nog als afzonder-

lijke groepering functioneert. Er hebben recent geen activiteiten van de groep meer plaatsgevonden. De laatste uiting op sociale media van de groep was een verwijzing naar de website van RVF Landstorm Nederland.

Risico's

Er is niks bekend over andere activiteiten van de organisatie Defend Gouda. Opvallend zijn wel het prominente gebruik van gewelddadige retoriek en symboliek door de groep. Een individuele betrokkene zorgt in de omgeving van Gouderak wel voor terugkerende, soms ernstige, problemen.

Demonstranten tegen Gemeentes (DTG)

DTG is in 2015 ontstaan als de protestgroep 'Dolphia Tegen Gemeente' in de Enschedese wijk Dolphia, tegen het gemeentepan om in de buurt een vluchtelingenopvang te vestigen. In de periode daarna ging DTG verschillende protesten in heel Nederland tegen moslims en vluchtelingen ondersteunen. De groep werd daartoe omgedoopt in 'Demonstranten tegen Gemeentes'. In het eerste kwartaal van 2016 ontstonden er twisten binnen DTG die uitmondde in afsplitsingen en onderling geweld. Daarna is DTG als organisatie verdwenen.

Dutch Defense League

De Dutch Defense League (DDL) is in naam geïnspireerd op de succesvolle straatactiegroep English Defense League (EDL). DDL werd in 2014 opgericht. In 2015 organiseerde de groepering een kleine demonstratie in Rotterdam. Korte tijd later ging de organisatie op in Pegida Nederland. Medio 2016 heeft DDL zich weer van Pegida heeft afgesplitst. De omvang van DDL is echter zeer beperkt, bestaat de facto uit een Rotterdams echtpaar. Na de afsplitsing

van Pegida zijn er geen activiteiten vanuit DDL georganiseerd. De leidster van DDL sloot zich recent wel aan bij een demonstratie van Verenigd Rechts Nederland.

Deze zelfde oprichtster van DDL werd in oktober 2016 veroordeeld voor opruiing en discriminerende belediging wegens uitlatingen die zij had gedaan tijdens een toespraak voor een Pegida-demonstratie.¹²

Dutch Self Defense Army

Naam

De Dutch Self Defense Army (DSDA) werd eind 2015 opgezet en gebruikt geen andere namen.

Ideologie

Van een samenhangende ideologie is bij DSDA geen sprake. De organisatie richt zich tegen de komst van vluchtelingen en de aanwezigheid van moslims. De kern van haar ideeën is dat de Nederlandse bevolking beschermd moet worden tegen de komst van vluchtelingen, moslims en tegen gewelddadige extreemlinkse activisten. DSDA is verder van mening dat defensief geweld daarbij niet moet worden geschuwd.¹³ DSDA benadrukt daartoe het belang van vechtsport en wapenbezit door de achterban. Concrete ideeën van DSDA over de beveiliging van de Nederlandse bevolking zijn de bescherming van extreemrechtse demonstraties en het opzetten van burgerwachten. Van deze ideeën is overigens in de praktijk nog niets concreets zichtbaar. DSDA is als Nieuw Rechts-Radicaal te kwalificeren.

Aanhang

DSDA is formeel opgezet volgens een structuur van motorclubs en volgt ook de motorclubtraditie van het dragen van 'colors', een logo van de organisatie op de kleding, en de in die kringen gebruikelijke hiërarchie met een 'president' als leider.

Enkele leden, die uit DTG waren overgestapt naar DSDA, zijn inmiddels veroordeeld wegens het gooien van een brandbom naar een moskee in Enschede. Zij zijn schuldig bevonden aan brandstichting met een terroristisch oogmerk.¹⁴ De president van DSDA was bij deze strafzaak aanwezig en bevestigde tegenover de media dat de verdachten nog steeds DSDA-lid zijn. Of er momenteel nog meer mensen lid van DSDA zijn is niet duidelijk.

Regio's

De aanhang van DSDA is niet regionaal gebonden, maar komt uit diverse regio's.

Activiteiten in 2015-2017

DSDA sloot zich voornamelijk aan bij demonstraties van anderen, meestal Pegida. Volgens eigen opgave was het doel daarbij om de demonstranten te beveiligen tegen tegendemonstranten, al was daar in de praktijk niets van waar te nemen. In de aanloop naar een Pegida-demonstratie bij Schiphol, maart 2016, werden zes DSDA-leden gearresteerd op grond van verboden wapenbezit. Vanwege de gewelddadige intenties heeft de

12 — Rb. Midden-Nederland 12-10-2016, ECLI:NL:RBMNE:2016:5414.

13 — Zie onder andere: Interview Amsterdam FM 14 januari 2016. Daarin stelt DSDA-oprichter naar aanleiding van deelname aan een Pegida-demonstratie dat 'wanneer we worden aangevallen, zullen we er staan en terug aanvallen. Uit verdediging. Pegida wil geen geweld gebruiken. Wij ook niet. Maar als er wat gebeurt kunnen wij er tussen staan.' En 'De DSDA. Het klinkt misschien wat groter dan het in werkelijkheid is, maar op een gegeven moment heb je zoveel leden dat je het als een legertje zou kunnen zien. Maar we leggen vooral de nadruk op self defense. Wanneer vrienden, familie, kinderen worden aangevallen dan gaan we er tussen staan.'

14 — Rb. Almelo 27 oktober 2016. ECLI:NL:RBOVE:2016:4137 en ECLI:NL:RBOVE:2016:4134

Pegida-leiding afstand genomen van DSDA. In april hield DSDA een folderactie bij de Nederlands-Duitse grens. Auto's werden tot stoppen gemaand en kregen een folder uitgereikt, waarin voor het sluiten van de Nederlandse grens werd gepleit. In een interview stelde de DSDA-president dat het de bedoeling was geweest om de grens daadwerkelijk te sluiten, maar dat de materialen (olievaten) daarvoor niet waren aangekomen. Na deze actie zijn er geen activiteiten van DSDA meer waargenomen. Medio 2017 lijkt de DSDA alleen nog een Facebook-pagina bij te houden. Op Twitter spreekt een voormalige voorman van DSDA over een nieuwe groepering, genaamd 'de Wolven' en roept hij op tot de vorming van een 'Nederlands Verzet Leger'.

Risico's

De korte geschiedenis van DSDA en haar uitgesproken interesse in confrontaties met tegenstanders, vechtsporten en wapenbezit brengen een beeld naar voren van een organisatie die gewelddadig is. Dat beeld wordt verder versterkt door de veroordeling van enkele DSDA-leden wegens het gooien van brandbommen naar een moskee in Enschede. Er zijn momenteel geen signalen dat er serieuze dreiging van DSDA, 'De Wolven' of het 'Nederlands Verzet Leger' uit gaat.

Erkenbrand

Naam

Studiegenootschap Erkenbrand is enige tijd geleden opgericht en trad sinds augustus 2016 in de openbaarheid. 'Erkenbrand' is een romanfiguur uit de 'In de ban van de Ring'-reeks van J.R.R. Tolkien.

Ideologie

Erkenbrand verspreidt ideeën die afkomstig zijn van de Amerikaanse Alt-Right-beweging in Nederland en Europa. Binnen die Alt-Right-beweging¹⁵ bestaat echter een breed scala aan ideeën,

waaruit Erkenbrand bepaalde delen overneemt. Enerzijds draagt Erkenbrand - voor Europese begrippen - extreem racistische en antisemitische ideeën uit, die rechtstreeks afkomstig zijn van de Amerikaanse Alt-Right-beweging. Daarbij worden allerhande biologisch geïnspireerde theorieën gehuldigd over de demografische ondergang van het blanke ras. Anderzijds worden ook conservatief-culturele ideeën aangehangen over de rol van de vrouw, homoseksualiteit en het belang van etnisch-culturele wortels. Binnen Erkenbrand is anti-feminisme een belangrijk ideologisch zwaartepunt. Immigratie, rasvermenging, feminisme en homoseksualiteit worden door Erkenbrand als belangrijkste oorzaken gezien van de 'demografische ramp' die momenteel plaats zou vinden. Tenslotte wordt er ook nadrukkelijk gekeken naar elementen uit het oorspronkelijke Italiaanse fascisme. Verschillende actieve leden van Erkenbrand typeren zichzelf als nationaalsocialist, nazi of fascist.

Aanhang

In de korte tijd dat Erkenbrand actief is in het publieke domein hebben ze een vaste aanhang van rond de vijftiengint mensen weten te bereiken. Opvallend is dat binnen Erkenbrand een flink aantal activisten hoogopgeleid is. Dat is een situatie die zich in Nederland al enkele decennia niet heeft voorgedaan.

Bij een eerste groter congres in Rotterdam in 2016 waren rond de honderd aanwezigen, die luisterden naar sprekers uit Nederland, het Verenigd Koninkrijk en de Verenigde Staten. Er lijken nauwe banden tussen de organisatoren van Erkenbrand en leden van de actiegroep

15 — Een uitgebreid publicatie over de ideeën en praktijken van de internationale Alt Right-gemeenschap werd gepubliceerd door Britse organisatie 'Hope Not Hate'. Deze publicatie was het resultaat van grondig onderzoek én een langdurige undercover-operatie in deze gemeenschap. De publicatie is te vinden op: <https://alternative-right.hopenothate.com/>

Voorpost te bestaan. Verder heeft Erkenbrand goede contacten met een aantal Alt Right-activisten in Engeland en de Verenigde Staten. Erkenbrand blijkt in staat om belangrijke sprekers uit het internationale extreemrechtse circuit voor haar bijeenkomsten te interesseren.

Regio's

De organisatoren van Erkenbrand zijn voor een belangrijk deel studenten uit studentensteden in de Randstad. Bijeenkomsten van Erkenbrand hebben tot nu toe in Utrecht en Rotterdam plaatsgevonden. Daarnaast worden er wandeltochten en bijeenkomsten waar gezamenlijk wordt geoefend in vechtsport georganiseerd in verschillende regio's in Nederland.

Activiteiten in 2015-2017

Sinds Erkenbrand in de zomer van 2016 begonnen is met het houden van publieke bijeenkomsten, zijn er een aantal van dergelijke ontmoetingen geweest. Dat gaat meestal om kleinschalige bijeenkomsten, behalve het al eerder genoemde congres in Rotterdam waar honderd personen uit binnen- en buitenland aanwezig waren. Op dit congres werden de ideeën van de groep door verschillende sprekers uiteen gezet.

In november 2016 haalde een bijeenkomst van de Alt-Right in Washington het wereldnieuws, toen aanhangers een toespraak toejuichten met 'Hail Trump' en het brengen van de Hitlergroet. Drie aanhangers van Erkenbrand waren aanwezig op deze bijeenkomst.¹⁶

Voorafgaand aan de Nederlandse parlementsverkiezingen werd vanuit Erkenbrand propaganda bedreven ten gunste van het Forum voor Democratie. Op 15 maart, de verkiezingsavond zelf, organiseerde Erkenbrand een verkiezingsbijeenkomst en een livestream met commentaren en een Engelse gastspreker uit de Alt Right. Ook deze uitzending stond voor een belangrijk deel in het teken van steun voor Forum voor Democratie.

Aan de Universiteit van Amsterdam (UvA) ontstond enige commotie toen bij verkiezingen van

de Centrale Studentenraad (CSR) een nieuwe partij werd aangemeld onder de naam 'Roede', een nauwelijks verholde verwijzing naar het Latijnse 'fascis'. Roede vertolkt een geluid dat erg lijkt op de ideeën die ook door Erkenbrand verkondigd worden. Of er ook verbanden zijn tussen de twee organisaties is niet bekend. Roede behaalde bij de CSR-verkiezingen onvoldoende stemmen voor een zetel. In oktober 2017 staat er opnieuw een grotere conferentie geagendeerd door Erkenbrand.

Risico's

Er zijn geen gegevens bekend die reden geven om Erkenbrand als risico voor de openbare orde te bestempelen.

Falanx Nederland

Naam

Falanx Nederland is een organisatie die sinds 2017 actief is op internet. De naam verwijst naar een klassieke Griekse militaire opstelling.

Ideologie

Van een ideologie is nog niet veel zichtbaar bij Falanx. Wel is er divers propagandamateriaal beschikbaar met aandacht voor actuele extreemrechtse thema's: nationalisme, anti-EU, tegen etnische diversiteit.

Aanhang

Er is geen uitspraak te doen over de aanhang van Falanx. De Facebook-pagina is door 60 personen geliked.

16 — A. Gabbatt (2016), Hitler salutes and white supremacy: a weekend with the 'alt-right'. In: The Guardian 21 november 2016. See: <https://www.theguardian.com/world/2016/nov/21/alt-right-conference-richard-spencer-white-nationalists> (14.12.2016).

Regio's

De activiteiten van Falanx vinden vooral op internet plaats.

Activiteiten in 2015-2017

Er zijn in 2017 propaganda-stickers van de organisatie op enkele plaatsen in Nederland en België geplakt.

Risico's

Er zijn geen bekende risico's verbonden aan Falanx Nederland.

Frysk Heidens Front

Naam

Het Frysk Heidens ontstond in 2015 en is voornamelijk een initiatief dat op sociale media actief is. De naam verwijst naar de Fries-nationalistische oriëntatie van de groep en de aandacht voor voorchristelijke 'heidense' religie.

Ideologie

Het Frysk Heidens Front stelde vlak na de oprichting culturele aandacht voor de 'heidense' religie en Fries nationalisme centraal. Met 'heidendom' verwijst de groep naar het Odinisme, een negentiende-eeuwse romantische interpretatie van voorchristelijke Europese religie. Deze religie is binnen extreemrechtse kringen populair, omdat het om een oorspronkelijke religie uit de Noordwest-Europese regio zou gaan, zonder Joodse of Christelijke wortels. Kort na de oprichting verschoof de oriëntatie van de groep al snel naar meer politieke onderwerpen, zoals steun voor andere extreemrechtse activiteiten en populaire discussiethema's binnen extreemrechts, zoals vluchtelingen en Zwarte Piet.

Aanhang

De actieve aanhang van het Frysk Heidens Front is beperkt en moet rond de tien personen worden geschat. In opzet en uitstraling presenteert de organisatie als een motorclub. De oprichter

en 'president' is een man die al sinds de jaren tachtig actief is in extreemrechtse kringen.

Regio's

Het Frysk Heidens Front is actief in Friesland.

Activiteiten in 2015-2017

Het Frysk Heidens Front heeft een aantal bijeenkomsten georganiseerd voor de eigen aanhang. Daarnaast namen leden van het Frysk Heidens Front in deze periode met enige regelmaat deel aan demonstraties van andere extreemrechtse organisaties in verschillende delen van Nederland, vooral demonstraties die zich richtten tegen de komst van vluchtelingen. Er werd ook regelmatig samenwerking gezocht met organisaties als DTG, DSDA of Soldiers of Odin. Ook sloten aanhangers van het Heidens Front zich aan bij lokale protesten in Friesland tegen de komst van vluchtelingen of vestigingsplannen voor een AZC.

Risico's

In verschillende berichten op sociale media geven aanhangers van het Frysk Heidens Front blijk van interesse voor gewelddadige actie en wapens. In het voorjaar van 2017 was een Facebook-bericht met een foto van vuurwapens aanleiding voor een politie-inval in het huis van de president van het Frysk Heidens Front. Bij deze inval werd niets gevonden. Wel was de publieke aandacht voor deze politieactie aanleiding om de man in kwestie te ontslaan als fractiemedewerker van de Fryske Frijheids Partij. Mogelijk heeft het verleden van de man, die al eerder met justitie in aanraking kwam vanwege wapenbezit, daarbij een rol gespeeld.

Hollands Volksbelang

Naam

Hollands Volksbelang is een actiegroep, die in 2015 is opgericht en zich vooral hard maakt voor de belangen van blanken in Zuid-Afrika.

Ideologie

Hollands Volksbelang richt haar aandacht vooral op ontwikkelingen in Zuid-Afrika, waarbij de groep aandacht vraagt voor wat 'onderdrukking' en 'genocide' van blanken in Zuid-Afrika wordt genoemd.

Aanhang

De aanhang van Hollands Volksbelang is beperkt en de meeste activiteiten vinden plaats op Facebook.

Regio's

Hollands Volks Belang heeft geen specifieke regionale binding.

Activiteiten in 2015-2017

Hollands Volksbelang heeft in 2015 een kleine demonstratie in Den Haag georganiseerd. Sindsdien is het stil rond de organisatie en lijkt ze alleen nog op sociale media actief te zijn.

Risico's

Er zijn geen gegevens bekend die reden geven om Hollands Volksbelang als risico te bestemmen.

Identitair Verzet

Naam

Identitair Verzet is een actiegroep die eind 2012 werd opgericht, als afsplitsing van de actiegroep Voorpost. Identitair Verzet heeft ook enige tijd geopereerd (in de periode 2014-2015) onder de gelegenheidsnaam 'Pro Patria'. In de zomer van 2017 kondigde Identitair Verzet aan een formele vereniging te willen oprichten met het doel om in de toekomst aan verkiezingen deel te gaan nemen.

Ideologie

Identitair Verzet is een actie-organisatie die als 'identitair' is te typeren en kent een ideologie en actieagenda die zich richten op de belangen

van een etnisch homogeen Nederlands volk.

Identitair Verzet sluit aan bij identieke groepen in andere West-Europese landen die de afgelopen jaren zijn ontstaan, zoals Casa Pound in Italië, Génération Identitaire in Frankrijk en de Identitäre Bewegung in Duitsland. Al deze groepen delen in grote lijnen eenzelfde ideologie en richten zich vooral op jongeren. Ze gebruiken daartoe allerlei elementen van populaire jongerencultuur, zoals muziek, mode, sport en nieuwe media. Zo liëren deze identitaire groepen muziekbands uit verschillende muziekstijlen aan zich en maken bijvoorbeeld op jongeren gerichte filmpjes op internet. De organisaties delen eenzelfde beeldmerk (een gele cirkel met een omgekeerde V, afgeleid van het klassieke Spartaanse schild dat de Spartanen beschermde tegen de Perzische horden).

Aanhang

De kern van Identitair Verzet bestaat uit ongeveer 15 personen, van wie een deel al langere tijd meeloopt in tal van extreemrechtse groeperingen. In de periode waarin er sprake was van fel protest tegen de komst van vluchtelingen (herfst 2015-voorjaar 2016) wist Identitair Verzet een groep jonge nieuwe aanhangers te werven, vooral in de Bollenstreek en rond Katwijk. Inmiddels heeft het grootste deel van deze nieuwe aanhang de organisatie weer verlaten. Het blijkt lastig voor Identitair Verzet om nieuwe leden langer aan zich te binden.

Regio's

Het kader en de aanhang van Identitair Verzet concentreert zich in Zuid-Holland, maar heeft ook elders actieve afdelingen. In veel gevallen bestaan die afdelingen slechts korte tijd. Momenteel lijkt alleen de afdeling Zuid-Holland nog actief. In een recent gemeentelijk onderzoek naar extreemrechts in de regio Leiden wordt over de aanhang van Identitair Verzet gemeld: 'Van ID-verzet is het vermoeden dat ongeveer 20% van de circa 30 landelijke actieve activisten, woonachtig is in het district Leiden-Bol-

lenstreek.¹⁷ Verder laat de actiegroep ‘Nijmegen Rechtsaf’ laat zich in het voorjaar van 2017 steeds meer zien als lokale afdeling van Identitair Verzet. De groepen trekken gezamenlijk op, ook bij acties die buiten Nijmegen plaatsvinden. Tenslotte kondigde Identitair Verzet onlangs de vorming aan van nieuwe groepen in Limburg, Zeeuws-Vlaanderen en de Noordoostpolder.

Activiteiten in 2015-2017

De acties van Identitair Verzet kenmerken zich veelal door verrassing. Kleine groepjes activisten proberen media-aandacht te genereren door bijvoorbeeld gebouwen te bezetten. Zo bezette Identitair Verzet in de onderzoeksperiode de daken van verschillende gebouwen, zoals moskeeën en geplande vluchtelingenopvanglocaties in Leiden, Leiderdorp, Dordrecht, Gouda, Rotterdam, Venlo en Amsterdam. De bezettingen van gebouwen in Venlo en Amsterdam vonden in de zomer van 2017 plaats, waarbij de bezetting in Amsterdam van een nieuwe, omstreden Islamitische school veel media-aandacht trok en aanleiding was voor Kamervragen¹⁸.

Identitair Verzet sloot zich in 2015-2016 verder aan bij verschillende lokale protestdemonstraties en inspraakavonden in Zuid-Holland rond de opvang van vluchtelingen. In augustus 2016 plakten activisten van Identitair Verzet pamfletten aan in Noordwijk om te protesteren tegen de sluiting van een noodopvang voor Nederlanders, terwijl er wel vluchtelingen werden opgevangen. In Leiden voerde Identitair Verzet enkele acties tegen de vestiging van een groep statushouders. De politie voorkwam in juni dat activisten een informatieavond over dit onderwerp konden betreden.

In november 2016 waren aanhangers van Identitair Verzet zeer actief rond verschillende Sinterklaasintochten. In Maassluis, Leiden, Utrecht en den Haag waren aanhangers, samen met vertegenwoordigers van andere extreemrechtse organisaties, actief bij demonstraties voor het behoud van de traditionele Zwarte Piet. Tegelijkertijd waren deze groepen

activisten daar op zoek naar mogelijkheden om de confrontatie aan te gaan. In Maassluis en Utrecht werkten zij daarbij ook samen met voetbalsupporters.

Eind 2015 waren activisten van Identitair Verzet nauw betrokken bij de eerste demonstraties van Pegida, maar na een korte periode stopte Identitair Verzet hiermee. Recent was een belangrijke activiste van Identitair Verzet betrokken bij de oprichting van Verenigd Rechts Nederland.

Naast acties in Nederland trekt Identitair Verzet in 2016 en 2017 vaker op met gelijkgestemde groepen in het buitenland. Op 28 december 2016 werd door Nederlandse aanhangers van Identitair Verzet actie gevoerd in Keulen. Zij ondersteunden daar de bezetting van het dak van het station door activisten van de Identitaire Beweging om aandacht te vragen voor de aanrandingen die een jaar eerder in de oudejaarsnacht in Keulen hadden plaatsgevonden. In juni 2017 namen enkele activisten van Identitair Verzet en Nijmegen Rechtsaf deel aan een grote demonstratie van de Identitaire Beweging in Berlijn. Verder ontstond er in de zomer van 2017 een initiatief vanuit de Italiaanse Identitaire Beweging om hulpverlening door Ngo's aan bootvluchtelingen op de Middellandse Zee te bemoeilijken. Deze beweging wist met crowdfunding zelf een boot bekostigen om hulpverlenende schepen te dwarsbomen. Inmiddels heeft deze boot in de zomer van 2017 kort gevaren over de Middellandse Zee, maar door pech en tegenwerking achtervolgd, is het project inmiddels beëindigd. Het is onduidelijk in hoeverre de Nederlandse tak, Identitair Verzet, daarbij betrokken is geweest. In een kranteninterview stelde de Italiaanse initiatiefnemer dat de Nederlandse tak niet betrokken is bij de crowdfun-

17 — Brief Burgemeester Leiden met resultaten onderzoek rechtsextremisme/activisme in Leiden/Bollenstreek, d.d.17-1-2017.

18 — Handelingen TK Vergaderjaar 2016-2017, Vergaderingnummer 98, 5 september 2017.

dingactie¹⁹. In een eerder interview stelde een woordvoerder van Identitair Verzet echter dat zij wel mee zouden doen met deze acties²⁰. De Nederlandse tak voerde wel een kleine demonstratieve actie uit bij het kantoor van een Nederlandse reder, die een boot zou verhuren aan een NGO die betrokken is bij het redden van bootvluchtelingen.

Risico's

Door het type acties wat Identitair Verzet voorstaat, verrassingsacties zoals bezettingen en in steeds meer gevallen het zoeken van de confrontatie met politieke tegenstanders van verschillende achtergronden, blijkt het risico wat van Identitair Verzet uitgaat vooral een risico voor de openbare orde.

Kameraadschap Noord Nederland

Naam

De Kameraadschap Noord-Nederland (KNNL) is een extreemrechtse groep die al ruim tien jaar bestaat, maar pas sinds enige tijd onder deze naam opereert. Oorspronkelijk was de groep actief als onderdeel van het Blood & Honour-netwerk en noemde zich respectievelijk 'Skinheads Groningen', Blood & Honour-Noord, Nationaal Socialistisch Front (2008-2009) en vanaf 2010 'Divisie Noordland'.

Ideologie

KNNL is uitgesproken nationaalsocialistisch. Zelf formuleert de organisatie het als: 'Kameraadschap Noord-Nederland (K.N.N.L.) is een jonge organisatie die zich richt op nationaal gezinde mensen met een socialistisch hart in Noord-Nederland.' Minister Plasterk van Binnenlandse Zaken omschreef de groep in antwoord op Kamervragen als volgt: 'Kameraadschap Noord-Nederland kan worden beschouwd als een extreemrechtse groepering. De groep komt namelijk voort uit de

neonazistische groepering Blood & Honour. Kameraadschap Noord-Nederland tracht met demonstraties naar aanleiding van de verhoogde instroom van asielzoekers xenofobie en nationalisme in Nederland aan te wakkeren.'

Aanhang

De kern van KNNL, die al bijna 10 jaar min of meer constant bij elkaar is, bestaat uit 10 a 15 personen. Na een deradicaliseringsproject van de gemeente Winschoten in de periode 2007/2008 was de groep klein en geïsoleerd geraakt van de lokale gemeenschap. In 2015 en 2016 werden verschillende acties van KNNL tegen de opvang van vluchtelingen echter ondersteund door bewoners van Winschoten en Oude Pekela.

Regio's

KNNL is ontstaan in Winschoten en het grootste deel van de aanhang komt nog steeds uit Winschoten en omgeving. Een kaderlid van de organisatie is verhuisd naar Oude Pekela, waar sindsdien ook enige activiteit zichtbaar is. Verder heeft een van de oorspronkelijke oprichters van de groep in 2014 een illegale kroeg annex sportruimte ingericht in Veenendam onder de naam 'Rac 'n Roll Place', vooral bedoeld als ontmoetingsruimte voor de eigen achterban. Recentelijk lijken daar geen activiteiten meer te hebben plaatsgevonden.

Activiteiten in 2015-2017

Aanvankelijk beperkten de activiteiten van KNNL zich tot deelname aan demonstraties van anderen, vooral aan extreemrechtse demonstraties in Duitsland. In december 2015 organiseerde de groep zelf een kleine demonstratie in Oude Pekela tegen vluchtelingenopvang.

19 — 'Extreem-rechts Identitair Verzet wil vluchtelingenboten', Trouw 24-6-2017.

20 — "'Oorlog' op zee tegen redders vluchtelingen", Algemeen Dagblad 27-5-2017.

Deze demonstratie werd ondersteund door de extreemrechtse groep DTG uit Enschede en een aantal Pekelders. In de maanden daarna vonden er ook in Winschoten en omgeving acties plaats. Meestal ging het om kleinschalige acties zoals het ophangen van spandoeken en kleine protesten bij inspraakavonden. Eind februari 2016 organiseerde KNNL een demonstratie in Winschoten tegen vluchtelingenopvang. In september ontstond er in Oude Pekela onrust rond bewoners van het lokale AZC. Daarop organiseerde KNNL ook in Oude Pekela een demonstratie die door enkele tientallen demonstranten werd bezocht. Het merendeel van deze demonstranten was afkomstig uit de eigen achterban. Nadat het debat rond de komst van vluchtelingen in de loop van 2016 steeds minder fel werd, werd KNNL ook minder actief rond dit thema en begon de groep zich meer te richten op (extreem)linkse groepen en initiatieven. Eind 2016 mengde KNNL zich in de discussies rond Zwarte Piet. Zo verscheen een delegatie KNNL-aanhangers op een informatiebijeenkomst van tegenstanders van Zwarte Piet in Groningen. Ook was een aantal KNNL-aanhangers aanwezig bij de intocht in Maassluis, waar zij samen met aanhangers van andere extreemrechtse groepen en voetbalsupporters op zoek waren naar demonstranten tegen Zwarte Piet. Het bezoek aan de linkse anti-Zwarte Piet-bijeenkomst in Groningen werd in zekere zin herhaald met de aankondiging door KNNL om antifascisten te komen 'knuffelen' tijdens een antiracismeconcert ('Rock Against Racism') in Groningen in maart 2017. Uiteindelijk proberen rond de tien aanhangers voor problemen te zorgen bij het concert, maar werd dat verder in goede banen geleid door politie en organisatoren. In de aanloop naar een demonstratie van Pegida in Groningen in april 2017 werden ook tegendemonstraties in die stad aangekondigd. KNNL zei op Facebook te hopen op weerstand tegen deze demonstraties. Behalve bij politieke acties is KNNL ook betrokken bij het circuit waarin extreemrechtse mu-

ziek wordt gemaakt, opgevoerd en gedistribueerd. Leden van KNNL zijn uit dien hoofde ook betrokken bij het internationale Crew38-netwerk (zie verder bij Crew38). Vanuit KNNL is in de regio Oost-Groningen een aantal concerten georganiseerd waar neonazistische muzikanten speelden. Verder speelt een aantal personen uit de kern van KNNL in de band 'Blindfolded' die met enige regelmaat optreedt op extreemrechtse muziekfestivals in het buitenland. Deze band heeft, vanwege het omstreden karakter, in toenemende mate problemen bij het vinden van plaatsen om op te treden in Nederland.

Risico's

In het verleden waren aanhangers van KNNL veelvuldig betrokken bij (zo nu en dan ernstige) geweldsincidenten, voornamelijk in het uitgaanscircuit. Ook werd er onderling enkele keren stevig gevochten. Georganiseerd of groepsgewijs gepleegd geweld vanuit deze groep is echter zeldzaam en in de afgelopen periode geheel afwezig. Recent is de groep enkele keren actief op zoek gegaan naar (extreem)linkse tegenstanders, waarbij het doel lijkt om tot confrontaties te komen.

Landstorm Nederland

Naam

Landstorm Nederland is een extreemrechtse actiegroep die voortkomt uit een afsplitsing van de NVU in 2015. De leider van de groep exploiteert daarnaast de huiskamer kroeg 'De Nationalist' in Ravenstein. De groep noemt zich 'Landstorm Nederland', een verwijzing naar de gelijknamige Nederlandse divisie van de Waffen SS tijdens de Tweede Wereldoorlog. De groep noemt zich daarnaast ook RVF Landstorm Nederland, een verwijzing naar de Racial Volunteer Force, een gewelddadige Engelse neonazi-organisatie die is afgesplitst van Combat 18. Of de groep ook daadwerkelijk relaties onderhoudt met de Engelse RVF-moederorgani-

satie is niet bekend. Sinds de zomer 2017 noemt de groep zich ook uitsluitend 'RVF Nederland'.

Ideologie

Landstorm Nederland is een nationaalsocialistische organisatie met een sterke skinhead-inslag. Naast politieke actie en actieve belangstelling voor de periode van de nationaalsocialistische dictatuur tijdens de Tweede Wereldoorlog, heeft de groep ook belangstelling voor typische skinhead-aangelegenheden als muziek en kroegbezoek.

Aanhang

De kern van Landstorm Nederland is beperkt tot een klein groepje voormalige NVU-aanhangers van tussen de vijf en de tien personen. Er bestaan goede contacten met neonazi's uit Vlaanderen. Bij activiteiten die zich richtten tegen de opvang van vluchtelingen in Oss, wist de groep tientallen buurtbewoners te mobiliseren.

Regio's

De groep is vooral actief in de regio Noord-Oost-Brabant.

Activiteiten in 2015-2017

Tot oktober 2015 deed de groep vooral mee met activiteiten van de NVU. Vanuit de huiskamer kroeg 'De Nationalist' werd enkele keren een kranslegging georganiseerd op de Duitse oorlogsbegraafplaats in Ysselsteyn.

Vanaf oktober 2015 begon de groep zelfstandig acties tegen de opvang van vluchtelingen te organiseren. Dat leidde tot meningsverschillen met de NVU-leiding, waarna de groep als 'Landstorm Nederland' verder is gegaan. De eerste demonstratie van de groep in Oss trok enkele tientallen belangstellenden. In november 2015 volgde een kleine demonstratie in Cuijk, samen met DTG.

In het voorjaar en zomer van 2016 was er een reeks aan kleine demonstraties in Oss tegen de huisvesting van enkele vluchtelingen. Landstorm Nederland deed actief aan deze protes-

ten mee. In mei en augustus 2016 organiseerden zij nog twee demonstraties in Oss. Verder deed Landstorm Nederland mee aan diverse andere kleine protesten tegen vluchtelingen in verschillende delen van Nederland en Vlaanderen. Enkele RVF Landstorm-aanhangers waren verder aanwezig bij de Sinterklaas-intocht in Maassluis in november 2016, waar zij samen met andere extreemrechtse groepen en voetbalsupporters op zoek waren naar demonstranten tegen Zwarte Piet.

Nadat in de loop van 2016 de felle maatschappelijke debatten rond de komst van vluchtelingen afnamen richtte Landstorm Nederland zich meer op andere onderwerpen, waarbij vooral aansluiting wordt gezocht bij internationale nazistische initiatieven.

In oktober 2016 sloten activisten van RVF Landstorm Nederland zich aan bij een demonstratie van neonazi's en hooligans in Dortmund. In maart 2017 werd een demonstratie in Oss georganiseerd 'Tegen de Volksdood', een thema dat is overgenomen van Duitse neonazi's. Ongeveer dertig neonazi's uit Nederland en Vlaanderen liepen mee, waaronder aanhangers van Zwart Front en Aryan Strike Force. Voorafgaand aan de demonstratie werd er zwaar vuurwerk in de woning gegooid van de leider van Landstorm Nederland. De achtergronden van deze actie zijn onduidelijk, er is niemand voor gearresteerd. In augustus 2017 organiseerde Landstorm Nederland een demonstratie in Nijmegen, ditmaal om de vrijlating te eisen van 'politieke gevangenen', zoals een Spaanse neonazi die een straf uitzit vanwege doodslag op een antifascistische demonstrant en de Duitse Holocaustontkenner Horst Mahler. De demonstratie trok een klein aantal neonazi's en tegenstanders, die beide korte tijd demonstreerden. Een kleine delegatie van Aryan Strike Force sloot zich bij deze demonstratie aan. De demonstratie verliep zonder verdere incidenten.

Risico's

De aanhang van Landstorm Nederland is in het

verleden vaak individueel betrokken geweest bij geweldsincidenten, maar niet vaak met een politieke achtergrond. Van de organisatie zelf gaat geen geweldsdreiging uit.

Nederlandse Volks-Unie (NVU)

Naam

De Nederlandse Volks-Unie (NVU) is in 1971 opgericht en ontwikkelde zich in de jaren zeventig tot een partij met als belangrijk speerpunt verzet tegen immigratie. Daarnaast kreeg de partij ook een steeds duidelijker nationaalsocialistisch profiel. Na de eerste electorale successen van de concurrerende Centruumpartij begin jaren tachtig, stopte de NVU zijn activiteiten. Medio jaren negentig werd de NVU opnieuw opgericht met vooral jonge neonazi's als aanhangers.

Ideologie

De NVU heeft oorspronkelijk wortels in het milieu van voormalige oorlogsmisdadigers en collaborateurs. De partij hangt daarom vanaf haar oprichting een nationaalsocialistische ideologie aan. Dat ideologische kader werd in bepaalde periodes duidelijker naar buiten gebracht dan in andere periodes. Op dit moment laat de NVU in Nederland een gematigder geluid horen naar aanleiding van negatieve ervaringen met het strafrecht in de afgelopen periode. Bij buitenlandse optredens wordt door de partijleiding wel regelmatig een duidelijkere nationaalsocialistische boodschap gebracht.

Aanhang

De actieve aanhang van de NVU is eind 2015 en begin 2016, tijdens de onrust over de komst van vluchtelingen naar Nederland, gegroeid tot ongeveer 70 personen²¹. Op dit moment lijkt een belangrijk deel van die nieuwe aanwas echter alweer verdwenen. Bij recente demonstraties van de NVU deden rond de 25 personen mee. De NVU probeert actief aanhang te verwerven

uit andere extreemrechtse organisaties, soms met succes. Dit wegkapen van activisten is onder andere ingegeven door een ruzie tussen de NVU en Pegida. De Pegida-leiding zet zich actief af tegen de NVU vanwege het neonazistische karakter van die laatste organisatie. In een reactie daarop heeft ook de NVU een uitgesproken anti-Pegida-standpunt ingenomen. De NVU laat sindsdien geen kans onbenut om zich negatief over Pegida uit te laten en te proberen (voormalige) Pegida-aanhangers te werven voor de eigen organisatie.

In de eerste helft van 2016 was zichtbaar dat de NVU aansluiting zocht bij verschillende lokale protesten tegen de vestiging van vluchtelingen, in Elden, Lunteren en Utrecht. In Elden en Utrecht wist de partij bij demonstraties ook buurtbewoners te mobiliseren.

Regio's

De belangrijkste regio voor de NVU is Arnhem en omgeving, woonplaats van de partijvoorzitter en een aantal van zijn oude vrienden die samen het hart van de organisatie vormen. Tot kort geleden had de partij een aantal actieve kringen rond Purmerend, het Westland, Oost-Brabant, Zeeuws-Vlaanderen en Limburg. Door interne ruzies en afsplitsingen zijn die actieve kringen grotendeels verdwenen. Sinds 2015 heeft de NVU nauwe banden met de Belgische neonazistische formatie 'Autonome Nationalisten'. Beide organisaties bezoeken en steunen elkaars initiatieven.

Activiteiten in 2015-2017

Sinds de partijvoorzitter van de NVU in 2001 bij de bestuursrechter demonstratievrijheid voor extreemrechtse organisaties wist te bevechten (die voor die gerechtelijke uitspraak de facto nauwelijks bestond) richt de partij zich vooral

21 — In het Jaarverslag 2015 schreef de AIVD dat de NVU rond de honderd leden heeft.

op het organiseren van demonstraties. In de periode 2015-2017 organiseerde de NVU zes demonstraties. Daarnaast kondigde de partij demonstraties in diverse plaatsen aan, die vervolgens niet doorgingen. Recent demonstreerde de NVU tegen vluchtelingenopvang in Ter Apel en tegen de burgemeestersbenoeming van Marcouch in Arnhem (samen met enkele andere extreemrechtse organisaties). De NVU heeft verder aangekondigd om op 1 oktober 2017 een demonstratie in Enschede te zullen houden en om, net als in 2016, bij de intocht van Sinterklaas van 2017 te zullen demonstren voor het behoud van een zwarte Zwarte Piet²². Demonstraties van de NVU worden in 2016 en 2017 meestal ondersteund door kleine aantallen activisten van United We Stand en de Autonome Nationalisten Vlaanderen. In het voorjaar van 2017 deed een aantal NVU-aanhangers mee aan een manifestatie van de Autonome Nationalisten in Antwerpen. In zijn toespraak riep de partijleider van de NVU, na het noemen van de Joodse Rothschild-familie, om 'dat volk' te bestrijden.

Eind 2015 kwam de NVU een aantal maal in het nieuws door de veronderstelde betrokkenheid van de partij bij lokale protesten tegen vluchtelingen. NVU-aanhangers zouden onder andere betrokken zijn bij onrustig verlopen inspraakavonden. In Harlingen en Elden werden bijeenkomsten afgelast naar aanleiding van geruchten over de komst van NVU-aanhang. In de media werden deze geruchten steeds bevestigd door de NVU-voorzitter. In de praktijk beperkte de bijdrage van de NVU zich echter tot sporadische deelname van enkele individuele leden aan demonstraties. Van door de NVU georganiseerd of georkestreerd protest bij lokale protesten was nauwelijks sprake. Alleen in Elden, Lunteren en Utrecht wist de NVU zichzelf te betrekken bij lokaal protest. Naast demonstreren organiseert de partij periodiek interne bijeenkomsten met een nationaalsocialistisch karakter, zoals herdenkingen en kransleggingen bij graven van oud-oorlogs-

misdadigers en collaborateurs. In de periode 2015-2017 werd drie maal een herdenking georganiseerd bij het graf van de weduwe Rost van Tonningen en nam de partij deel aan een debat over de 'historische waarheid' van de Holocaust.

De NVU doet soms mee aan lokale verkiezingen. Bij de Parlementsverkiezingen van 2017 deed de partij echter niet mee. Vanuit de partijleiding werd in aanloop naar de verkiezingen meermalen sympathie betoond voor het Forum voor Democratie. NVU-aanhangers bezochten verkiezingsbijeenkomsten van het Forum voor Democratie en deden daar verslag van via de partijkanalen²³. Dat leidde in augustus 2017 nog tot enkele ongemakkelijkheden. De partijleider maakte toen gewag van een samenwerking tussen NVU en het Forum voor Democratie. Die samenwerking bleek neer te komen op één persoon die actief was bij beide partijen en daarop werd geroeyeerd door het Forum voor Democratie²⁴.

Risico's

Individuele NVU-aanhangers hebben zich de afgelopen jaren incidenteel schuldig gemaakt aan geweldsincidenten, soms in een racistische context. Vanuit de NVU zelf wordt echter geprobeerd om strikt binnen de grenzen van het strafrecht te opereren, omdat de partijleiding bang is dat zijzelf of de partij anders strafrechtelijk zal worden aangepakt. In het voorjaar van 2016 heeft dat tot enkele roeyementen geleid van NVU-leden die gearres-

22 — De intocht van Sinterklaas vindt in 2017 plaats in Dokkum op zaterdag 18 november.

23 — Zie onder andere NVU-journaal 27 februari 2017 (<https://www.youtube.com/watch?v=xZIT8GwmTKU>).

24 — Zie voor de standpunten van NVU en Forum voor Democratie over deze kwestie, respectievelijk: <https://forumvoordemocratie.nl/actueel/fvd-royeert-nvu-infiltrant-en> <http://nvu.info/persverklaring90.html> (28.9.2017).

teerd waren voor het tonen van racistische en extremistische symbolen tijdens een NVU-demonstratie.²⁵

Nederlands Verbond

Naam

Na de implosie van DTG (zie onder dat lemma) in maart 2016 gingen de personen achter de afdeling DTG-Utrecht verder onder de naam 'Nederlands Verbond'.

Ideologie

De ideologie van het Nederlands Verbond is niet erg uitgekristalliseerd, maar richt zich vooral tegen migratie, vluchtelingen en de islam en is daarmee als nieuw rechts-radicaal te typeren. Opvallend is dat het Nederlands Verbond, net als DTG, open staat voor samenwerking met veel radicalere groepen, waaronder de NVU. Tijdens een demonstratie van het Nederlands Verbond en 'AZC Nee Utrecht' in Utrecht waren zowel Pegida als de NVU uitgenodigd. Toen de NVU de mogelijkheid kreeg om te spreken, distantieerde Pegida zich daar uitdrukkelijk van en verliet de bijeenkomst. Bij een latere NVU-demonstratie in Utrecht sloten aanhangers van het Nederlands Verbond zich aan.

Aanhang

Op dit moment lijkt het Nederlands Verbond alleen nog actief op sociale media. Daardoor is geen inschatting van een actieve aanhang te maken. Een deel van de aanhang is inmiddels actief bij andere extreemrechtse groepen, zoals 'Verenigd Rechts' of de NVU.

Regio's

Het Nederlands Verbond is momenteel alleen nog zichtbaar op sociale media.

Activiteiten in 2015-2017

Het Nederlands Verbond is vooral op de sociale media actief en heeft zich enkele keren aange-

sloten bij demonstraties van anderen. In Utrecht werd in april een demonstratie georganiseerd door het Nederlands Verbond in samenwerking met 'AZC Nee Utrecht', die ook ondersteund werd door Pegida en de NVU. Hier werd door een lokale activiste opgeroepen tot brandstichting in moskeeën en het gooien van bommen naar asielzoekers.

Sinds de zomer van 2016 zijn de activiteiten van het Nederlands Verbond sterk in aantal afgenomen. Op de website worden momenteel voornamelijk liefdadigheidsinitiatieven onder de aandacht gebracht.

Tijdens een kleine demonstratie in Utrecht, waarbij gedemonstreerd werd tegen een protest van tegenstanders van Zwarte Piet, was het Nederlands Verbond met enkele andere extreemrechtse organisaties aanwezig.

Risico's

Door het type activiteiten van Nederlands Verbond en de huidige inactiviteit gaat er geen risico uit van de organisatie.

Nijmegen Rechtsaf

Naam

In maart 2017 splitste een groep Nijmeegse activisten die zich verzette tegen de komst van asielzoekers, zich af van de landelijke organisatie AZC Alert. Zij gingen verder onder de naam 'Nijmegen Rechtsaf'. 'Nijmegen Rechtsaf' ontwikkelde zich in het voorjaar van 2017 steeds meer tot een lokale afdeling van Identitair Verzet.

25 — Deze NVU-aanhangers stonden op 15 december 2016 voor de rechter in Amsterdam en werden veroordeeld tot boetes en taakstraffen wegens diverse strafbare uitingen tijdens deze demonstratie. Zie: Rb. Amsterdam 12-1-2017, ECLI:NL:RBAMS:2017:147, ECLI:NL:RBAMS:2017:146, ECLI:NL:RBAMS:2017:145, ECLI:NL:RBAMS:2017:144.

Ideologie

Nijmegen Rechtsaf komt voort uit lokaal protest tegen de vestiging van asielzoekers, maar bestaat uit personen die in bredere extreemrechtse context actief zijn. Dat is terug te zien in ideologische speerpunten die gekozen worden sinds de afsplitsing van AZC Alert: tegen de centropolitieke partijen in aanloop naar de verkiezingen, tegen vriendschapsband van Nijmegen met een Turkse stad.

Aanhang

De actieve aanhang van Nijmegen Rechtsaf kan op basis van hun activiteiten als klein worden geschat.

Regio's

Nijmegen Rechtsaf is actief in Nijmegen en omgeving.

Activiteiten in 2015-2017

Na de afsplitsing van AZC Alert in maart 2017 zijn enkele propaganda-activiteiten uitgevoerd door Nijmegen Rechtsaf. Er werden posters van Identitair Verzet geplakt, die ageerden tegen centropolitieke partijen D'66, CDA, VVD en PvdA ('Leugenaars, Eurofielen, Graaiers'). Verder werden er flyers uitgedeeld in aanloop naar de verkiezingen. Tenslotte werden, naar aanleiding van de diplomatieke spanningen met Turkije, gemeentelijke borden overgeschilderd waarop melding werd gemaakt van de vriendschapsband tussen Nijmegen en de Turkse stad Gaziantep. In mei 2017 demonstreerde een groepje aanhangers bij een VVD-bijeenkomst in Nijmegen. Zij riepen VVD'ers op om tijdens de kabinetsformatie ook met de PVV te onderhandelen.

In juni nam Nijmegen Rechtsaf deel aan een protestactie van diverse extreemrechtse groepen tegen de Arnhemse burgemeestersbenoeming van Marcouch.

Risico's

De activiteiten van Nijmegen Rechtsaf beper-

ken zich tot kleinschalige activiteiten en vernielingen, waar verder geen risico van uit gaat.

Noord-Brabants Verzetfront

Naam

Het Noord-Brabants Verzetfront (NBV) ontstond in het voorjaar van 2016 in een reactie op de vluchtelingen crisis.

Ideologie

Het NBV heeft een 'dunne ideologie' en keert zich uitsluitend tegen vluchtelingen en de opvang van vluchtelingen. Opvallend is wel dat de groep bij publieke optredens een spandoek meedraagt waar naast enkele Brabantse symbolen ook een duidelijk op de Waffen-SS geïnspireerd doodshoofd-logo afgebeeld is.

Aanhang

Het NBV is primair actief op internet. Bij een door het NBV georganiseerde demonstratie waren enkele tientallen personen aanwezig.

Regio's

Het NBV is momenteel inactief

Activiteiten 2015-2017

Het NBV sloot zich vanaf het voorjaar van 2016 aan bij enkele demonstraties tegen de opvang van vluchtelingen en organiseerde in april 2016 zelf een kleine demonstratie in den Bosch. Het NBV werd daarbij ondersteund door neonazi's van RVF Landstorm Nederland.

Sinds de zomer van 2016 zijn er geen activiteiten van het NBV meer signaleerd. Individuele NBV-aanhangers waren wel aanwezig bij demonstraties van andere extreemrechtse organisaties.

Risico's

Er zijn geen andere feiten bekend dan de hier voor vermelde.

Odin's Wolves (voorheen Soldiers of Odin)

Odin's Wolves is een voortzetting van Soldiers of Odin. Soldiers of Odin is van oorsprong een extreemrechtse organisatie uit Finland. Deze organisatie profileert zich in diverse landen als een burgerwacht die de eigen inwoners zou moeten beveiligen tegen vluchtelingen. Inmiddels lijkt de Nederlandse afdeling geheel uit elkaar te zijn gevallen.

De oorspronkelijke oprichters uit Limburg zijn in oktober 2016 verder gegaan onder de naam 'Odin's Wolves'. Zij lijken uitsluitend op internet actief te zijn, zoals dat ook grotendeels het geval was onder de naam 'Soldiers of Odin'. Het initiatief om burgerwachten te lopen is niet meer terug te zien. De groep lijkt zich nu primair te richten op oude Germaanse religie. De Soldiers of Odin-groep die in Oost-Groningen actief was is verder gegaan onder de naam 'United We Stand' (zie verder onder dat lemma).

Othala Nederland

In januari 2017 werd Othala Nederland opgericht en zegt een burgerwacht te willen vormen ten behoeve van een veiliger Nederland. De naam Othala, verwijst naar een runentekens dat binnen extreemrechts geregeld wordt gebruikt en symbool staat voor familie en gemeenschap. De enige activiteit van Othala Nederland die bekend is, is het verspreiden van folders in Delft in februari 2017. Daarna lijkt de organisatie weer verdwenen te zijn.

Pegida

Naam

Pegida (een afkorting die staat voor "Patriotische Europäer gegen die Islamisierung des Abendlandes") is een organisatie die uit Duitsland afkomstig is. Pegida kreeg in 2015 een Nederlandse zusterorganisatie.

Ideologie

Pegida moet als een Nieuw Rechts-Radicale organisatie worden gezien, maar heeft daarnaast identitaire elementen in zijn ideologische onderbouwing zitten. De organisatie wil de West-Europese volkeren beschermen tegen de bedreigingen die samenhangen met migratie en richt zich daarom vooral tegen de islam en tegen de komst en opvang van vluchtelingen. Ook maakt de organisatie in Nederland een punt van Zwarte Piet als Nederlandse traditie.

De leider en gezichtsbepaler van Pegida-Nederland, Edwin Wagensveld, is een Nederlander die al decennia in Duitsland woont. Hij is daar nauw betrokken geweest bij de organisatie van Pegida-Duitsland. Medio 2016 scheurde de leiding van Pegida-Duitsland en vertrok Wagensveld samen met enkele andere prominente activisten uit Pegida-Duitsland. Wagensveld bleef wel de leider van Pegida-Nederland. Het van het Duitse Pegida afgescheiden groepje 'Fortress Europe', onder wie Wagensveld, werd in Duitsland vervolgens in verband gebracht met groepen die radicaler zijn dan Pegida-Duitsland.²⁶ De activiteiten van de groep van Wagensveld veranderden daarna ook van karakter. Zo trok hij naar het Bulgaars-Turks grensgebied om met een Bulgaarse militie illegale immigranten tegen te houden en riep Nederlandse aanhangers op om zich bij dat initiatief aan te sluiten.²⁷ In oktober

26 — Zie o.a.: 'Offener Streit bei Pegida: Zwischen Bachmann und Festerling fliegen die Fetzen', in: Dresdner Neueste Nachrichten 16 juni 2016.

27 — <https://www.facebook.com/edwin.wagensveld/videos/255564728159483/> (28.09.2016). In antwoord op Kamervragen die naar aanleiding van deze activiteiten zijn gesteld, antwoordde de Minister van Veiligheid en Justitie dat hij in de activiteiten aan de Bulgaars-Turkse grens geen gevaar zag voor de Nederlandse samenleving of de veiligheid en gewichtige belangen van Nederland. Zie: Tweede Kamer der Staten-Generaal. Vergaderjaar 2015-2016. Aanhangselnummer 3317.

2016 sprak Wagenveld in Dortmund op een demonstratie die georganiseerd was uit kringen van hooligans en neonazi's²⁸. In december sprak Wagenveld op een festival voor dezelfde doelgroepen, hooligans en neonazi's. Er kan ondertussen ook geconstateerd worden dat toespraken van de Pegida Nederland bij demonstraties feller worden. Keerden sprekers bij Pegida-demonstraties zich doorgaans tegen 'illegalen' en 'economische vluchtelingen', recent wilde de Pegida-leider de Islam geheel uit Nederland verbannen²⁹. Bij de laatste demonstratie van Pegida en Fortress Europe in Enschede werd één van de sprekers gearresteerd wegens overtreding van de antidiscriminatiewetgeving.

Aanhang

Omdat de voorman van Pegida-Nederland zelf in Duitsland woont, is hij vanaf de oprichting in Nederland op zoek naar kader om Pegida in Nederland structureel van de grond te krijgen. Pegida maakt daarbij dankbaar gebruik van extreemrechtse identitaire groepen in Nederland, zoals Identitair Verzet en Voorpost. Inmiddels zijn de banden tussen Pegida en deze groepen grotendeels verbroken.

De organisatorische kern van Pegida bestaat uit rond de twintig personen. Aanvankelijk bezochten ook aanhangers van andere extreemrechtse organisaties Pegida-demonstraties, aanhangers van Voorpost, Identitair Verzet, DTG, DSDA en Nederlands Verbond. Daarnaast liepen er bij de eerste demonstraties ook radicalere personen (neonazi's) en voetbalhooligans mee. Pegida zelf distantieert zich van openlijk gewelddadige of nazistische groeperingen als DSDA en NVU. Pegida kon langere tijd tussen de vijftig en honderd demonstranten mobiliseren. Er is echter in 2017 duidelijk sprake van sterk teruglopende interesse voor Pegida-activiteiten. Recente Pegida-acties trokken rond de dertig personen. Bij een demonstratie in Enschede in september 2017 deed Pegida veel moeite om aanzienlijke grotere aantallen demonstranten op de been te krijgen, vooral door ook onder Duitse aanhan-

gers te mobiliseren. Die opzet slaagde gedeeltelijk met een aantal demonstranten van rond de honderdvijftig.

Regio's

Pegida is een organisatie die niet aan bepaalde regio's gebonden is. Haar enige activiteit is het organiseren van demonstraties op verschillende plaatsen in Nederland en in andere landen waar Pegida actief is.

Activiteiten in 2015-2017

Vanaf oktober 2015 organiseert de Nederlandse tak van Pegida demonstraties in Nederland. Aanvankelijk trokken die demonstraties brede belangstelling van aanhangers, tegenstanders, media en lokale autoriteiten en werden populaire thema's (rol van de islam, immigratie, Zwarte Piet) aan de orde gesteld. De NCTV signaleerde lange tijd confrontaties tussen extreemlinkse groepen en Pegida: 'Hierbij speelt vooral extreemlinks een actieve rol. De focus lag het afgelopen jaar op het verstoren en onmogelijk maken van demonstraties van de anti-islam-groep 'Pegida Nederland', waar vaak rechts-extremisten op af komen. Links-extremisten proberen bij deze tegendemonstraties geweld uit te lokken en schromen de inzet van vuurwerk of rookbommen niet.' Vanaf de zomer van 2016 is dat beeld echter snel aan het veranderen. De belangstelling voor Pegida-demonstraties neemt sindsdien in rap tempo af. Met het wegebben van de felle discussies in Nederland over de opvang van vluchtelingen, nam ook de aanhang van Pegida snel af. Demonstraties werden vanaf medio 2016 door steeds kleinere aantallen bezocht. Vanaf het voorjaar van 2017 lijkt Pegida

28 — <https://plus.google.com/+GemeinsamStarkDeutschland/posts/EitAA5RtUWY> (28.09.2016).

29 — K. Bos (2017). Van Pegida is alleen de harde kern nog over. In: NRC Handelsblad 5 maart 2017.

van strategie veranderd. De centrale thema's (islam, vluchtelingen) blijven wel bestaan, maar tegelijkertijd wordt op felle wijze geageerd tegen beperkingen van haar demonstratievrijheid. Op deze manier lijkt Pegida te proberen om nieuw elan te creëren rond de eigen organisatie. Zo werden regelmatig en langdurig beperkingen van het demonstratierecht en de vrijheid van meningsuiting aangevochten: Na een arrestatie werd er gedemonstreerd voor het recht om een varkensmuts te mogen dragen³⁰. Hetzelfde gebeurde met de wens om een hakenkruis in een vuilnisbak te mogen afbeelden bij demonstraties³¹. In 2017 werd een reeks aan kleine acties en manifestaties georganiseerd om in demonstratie door het centrum van Utrecht te mogen lopen³². Een zelfde scenario herhaalde zich in Enschede. Daar werd in juni 2017 een demonstratie georganiseerd waarvoor door Pegida actief werd geworven in kringen van Duitse voetbalhooligans en neonazikringen, onder meer door de extreemrechtse Duitse hooligan-band Kategorie C uit te nodigen voor de demonstratie. Nadat er vervolgens ook in Nederland en Duitsland werd opgeroepen voor tegendemonstraties en er aanwijzingen waren dat ook zij in groten getale zouden komen, zag de gemeente Enschede zich genoodzaakt om alle demonstraties in Enschede te verbieden. Vervolgens werd een tweede demonstratie in Enschede aangekondigd, wederom met een optreden van Kategorie C. Ook dit keer was er sprake van mobilisatie in Duitsland en was de verwachting dat dit zou zorgen voor grotere groepen demonstranten en openbare ordeproblemen. Dit maal werden de demonstratie en tegendemonstraties door de gemeente Enschede echter wel toegestaan, onder strikte voorwaarden en onder grootschalige politiebegeleiding. De verwachte grote aantallen demonstranten bleven uit, ongeveer 150 demonstranten steunden Pegida. Ook de openbare orde bleef gehandhaafd, mede door grote inzet van de politie. Wel werden er 32 personen gearresteerd, het overgrote deel preventief. Eén spreker

van Pegida werd gearresteerd wegens discriminerende opmerkingen in zijn toespraak. Naast activiteiten in Nederland waren aanhangers van Pegida-Nederland ook actief bij acties in omliggende landen. Pegida-activisten bezochten onder andere demonstraties en manifestaties van Pegida in Duitsland en België, van de meer militante Duitse organisatie Hooligans gegen Salafisten (HoGeSa) en van het Vlaams Belang in Antwerpen. Andersom bezochten Duitse en Belgische Pegida-aanhangers geregeld Nederlandse Pegida-demonstraties. In juni 2017 wilde Pegida-voorman Wagenveld spreken op een extreemrechtse demonstratie in Engeland, maar werd bij de grens tegengehouden en teruggestuurd.

In de zomer van 2017 lijkt er sprake zijn van een nieuwe ontwikkeling, waarbij niet alleen meer demonstraties worden gehouden door Pegida, maar daarnaast kleine groepjes activisten van Pegida prikacties uitvoeren. Er werden in enkele maanden bijvoorbeeld spandoeken getoond bij een islamitisch slachthuis en tijdens de toer van de Gouden Koets op Prinsjesdag. Verder werd een islamitische basisschool afgesloten met een kettingslot en werd de installatie van Ahmed Marcouch als burgemeester van Arnhem verstoord met fluitjes en spreekkoren.

30 — De strafzaak tegen deze arrestant werd geseponeerd.

31 — Daarover werden ook twee processen gevoerd, die beide door Pegida werden gewonnen. Een strafzaak voor de Rechtbank Amsterdam (8-12-2016, ECLI:NL:RBAMS:2016:8060) en een bestuursrechtelijke procedure in Den Haag (7-10-2016, ECLI:NL:RBDHA:2016:12148).

32 — Tijdens een van deze acties werd Pegida-voorman Wagenveld gearresteerd, omdat hij zich buiten het aangegeven gebied vertoonde. Die strafzaak zal binnenkort voor de Utrechtse rechtbank worden behandeld.

Risico's

De organisatie Pegida wijst geweld af. Tegelijkertijd moet geconstateerd worden dat de leiding van Pegida vanuit Duitsland opereert en in Duitsland (onder de naam 'Fortress Europe') een radicaler profiel aan het ontwikkelen is. Daar worden contacten met hooligans en neonazi's uitdrukkelijk gezocht. Recent werd bovendien een verdachte gearresteerd van het plegen van twee bomaanslagen in Dresden, op een moskee en een congrescentrum. Deze verdachte was nauw betrokken bij Pegida in Duitsland en, na de scheuring, bij de groep van Edwin Wagenveld. Of de radicalisering in Duitsland effect zal hebben op het risicoprofiel van de Nederlandse organisatie kan vooralsnog betwijfeld worden. Wel laten de recente ontwikkelingen in Enschede zien dat de Pegida-leiding een nieuwe mobilisatiestrategie lijkt te zijn begonnen, waarbij ook actief groepen demonstranten worden geworven die een serieuze bedreiging van de openbare orde kunnen vormen. Daarbij moet geconstateerd worden dat demonstraties van Pegida vaak geconfronteerd worden met acties van (extreemlinkse) tegenstanders. Waar dergelijke tegenacties in 2016 in omvang en ernst afnamen, synchroon met de afname van het aantal Pegida-demonstranten, werd er voor de demonstratie in Enschede wederom op grote schaal geworven voor tegenacties. Daarmee wordt de bedreiging voor de openbare orde aanzienlijk vergroot.

United We Stand

Naam

United We Stand is een afsplitsing van Soldiers of Odin in Nederland. Ze gebruiken ook de naam 'United We Stand - Protecting Our Citizens'.

Ideologie

Van een uitgewerkte ideologie is geen sprake bij United We Stand. De organisatie zegt zich

bezig te willen houden met het vormen van burgerwachten, die de eigen bevolking moeten beschermen tegen migranten. De leider van United We Stand heeft uitgesproken neonazistische opvattingen.

Aanhang

De omvang van de actieve aanhang van United We Stand blijft vooralsnog beperkt tot 5-10 personen. In het voorjaar van 2017 is UWS een samenwerkingsverband aangegaan met de NVU. Er is afgesproken om gezamenlijk demonstraties te organiseren.

Regio's

United We Stand is actief in Oost-Groningen. In maart 2017 werd de oprichting van een afdeling Den Haag aangekondigd.

Activiteiten in 2015-2017

Toen deze groep nog tot Soldiers of Odin behoorde kwam zij in juli 2016 kortstondig in het nieuws. In Winschoten hielden enkele leden van de groep een vluchteling staande, die werd beschuldigd van seksuele intimidatie. Deze jongeman werd overgedragen aan de politie. Na dit incident is verder niets meer vernomen van daadwerkelijke straatactiviteiten van deze groep.³³

Sinds eind 2016 is de belangrijkste activiteit van UWS het participeren in demonstraties van de Nederlandse Volks-Unie. UWS-aanhangers waren aanwezig bij demonstraties in Maassluis, Den Haag en Ter Apel.

Risico's

Er zijn geen aanwijzingen dat er risico uitgaat van United We Stand.

33 — De persoon die verantwoordelijk was voor de aanhouding in Winschoten splitste zich enige tijd later af van Soldiers of Odin en startte zijn eigen organisatie, 'Street Warriors'. Deze organisatie werd enige tijd later weer omgedoopt in 'United We Stand Holland'.

Verenigd Rechts Nederland

Naam

Eind 2016 werd op Facebook de groep 'Verenigd Rechts Nederland' actief. In deze groep trokken personen op die een verleden hadden in verschillende extreemrechtse initiatieven (DTG, Pegida, Identitair Verzet, Nederlands Verbond).

Ideologie

Verenigd Rechts Nederland roept alle verschillende extreemrechtse (actie)groepen op om de krachten te bundelen. Ze richten zich 'tegen de politieke elite, tegen islamisering, tegen links, tegen de EU in de huidige vorm en tegen open grenzen beleid'. De nadruk ligt vooral op fundamenteel wantrouwen tegen de bestaande politieke verhoudingen.

Aanhang

De kern van Verenigd Rechts Nederland moet geschat worden op minder dan 10 personen. Bij demonstraties van de groep kwamen rond de 40 demonstranten af.

Regio's

Verenigd Rechts kent geen binding met specifieke regio's. De activisten komen uit verschillende delen van Nederland.

Activiteiten in 2015-2017

In februari 2017 organiseerde Verenigd Rechts een demonstratie tegen het proefverlof van de moordenaar van 'Rowena, Het Meisje van Nulde'. In april zou een tweede demonstratie met dit thema plaats vinden. Het is echter onduidelijk of deze doorgang heeft gehad. Eind maart 2017 waren activisten van Verenigd Rechts betrokken bij de organisatie van een demonstratie tegen veronderstelde verkiezingsfraude ten nadele van de PVV.

Risico's

Er zijn geen aanwijzingen dat er risico uitgaat van Verenigd Rechts Nederland.

Voorpost

Naam

De Heel-Nederlandse Actiegroep Voorpost is midden jaren zeventig opgericht in Vlaanderen. Al snel daarna werd ook een Nederlandse tak opgericht.

Ideologie

Voorpost is uitgesproken identitair van karakter. De organisatie streeft naar een homogeen Nederlands volk in één staat, dus naar een eenwording van Nederland, Vlaanderen en Noord-Frankrijk. Voorpost verzet zich actief tegen alle bedreigingen van het Nederlandse volk die zij waarneemt, voornamelijk migratie, islam en Amerikaanse culturele invloeden. Voorpost hangt het solidarisme aan, een Vlaamse variant van het authentieke Mussolini-fascisme.

Aanhang

Voorpost vormt één organisatie in Vlaanderen en in Nederland; aanhangers uit Nederland en Vlaanderen frequenteren elkaars activiteiten. In praktisch opzicht is er wel sprake van een gescheiden organisatiestructuur. Momenteel is er in Nederland een beperkte kern van aanhangers actief van rond de twintig leden.

Regio's

De aanhang van Voorpost concentreert zich rond de regio's Rijnmond en Haaglanden. De voorzitter van Voorpost-Nederland woont in het Gooi. Sinds de zomer van 2017 lijkt een groep Twentse activisten met een verleden in DTG en Nederlands Verbond actief te zijn geworden voor Voorpost. Zij voerden in ieder geval onder de naam 'Voorpost Twente' enkele ondersteunende acties in aanloop naar de demonstratie van Pegida in Enschede in september 2017.

Activiteiten in 2015-2017

In veel gevallen ondersteunen Nederlandse Voorpost-aanhangers activiteiten in Vlaanderen.

In Nederland werden slechts enkele kleine demonstraties en manifestaties georganiseerd. Na het uitbreken van de vluchtelingen crisis waren Voorpost-aanhangers aanwezig bij verschillende plaatselijke protesten in de eigen regio's en voerden activisten verschillende propaganda-acties uit.

Naast eigen activiteiten was Voorpost in 2016 zichtbaar als facilitaire organisatie voor Pegida Nederland. Voorpost-kader droeg bij Pegida-demonstraties zorg voor zaken als geluid, podia en ordedienst. In april 2016 voerden Voorpost en Pegida gezamenlijk actie in Middelburg tegen de Duitse bondskanselier Merkel. In 2017 is de status van de samenwerking onduidelijk. Aanvankelijk was er sprake van een vertroebelde relatie en een breuk, maar recent lijkt er toch weer sprake van enige vorm van samenwerking. In oktober 2016 organiseerde Voorpost een kleine demonstratie voor de Hongaarse ambassade in Den Haag. Tien demonstranten spraken daar hun steun uit voor de Hongaarse politiek om geen vluchtelingen toe te laten. In de aanloop naar de Sinterklaasviering in december 2016 riep Voorpost op om lokale protesten te organiseren tegen intochten met niet-zwarte Pieten. Bij enkele Sinterklaasintochten, waar gedemonstreerd werd tegen Zwarte Piet, waren ook aanhangers van Voorpost aanwezig. Zij zochten, samen met vertegenwoordigers van andere extreemrechtse groepen, de confrontatie met deze anti-Zwarte Piet-demonstranten. In het voorjaar van 2017 demonstreerde Voorpost bij een voorstelling van cabaretier Erik van Muiswinkel, vanwege zijn veronderstelde extreemlinkse sympathieën.

Risico's

Voorpost zelf staat tegenwoordig een geweldloze politiek voor en voert vreedzame acties, al heeft de organisatie in Vlaanderen een geschiedenis van meer militant verzet. Een enkele keer wordt wel de wet overtreden door Voorpost-activisten, bijvoorbeeld bij klad- of plakacties en bezettingen van gebouwen.

Enkele individuele aanhangers van Voorpost hebben andere ideeën en zien geweld als een legitiem politiek middel. Zij zijn in het verleden betrokken geweest bij geweldsincidenten of sympathiseren bijvoorbeeld openlijk met de extreemrechtse terrorist Breivik. Zij vertegenwoordigen echter niet de lijn van Voorpost.

Vrije Nationalisten Noord-Brabant

Naam

De Vrije Nationalisten Noord-Brabant (VNNB) is een zeer klein extreemrechts groepje dat verder functioneert onder de namen Netwerk Nationale Socialisten, The National Revolutionary Alternative en 'De Bokkenrijders'. De groep is ook onderdeel van het 'Anti-Capitalist Network/Anti-Kapitalistisches Netzwerk', een verbond van enkele West-Europese neonazi-organisaties, dat een grote nadruk legt op de belangen van revolutie en de 'eigen' arbeiders. Daarnaast is de groep ook verantwoordelijk voor het Anti-Zionist Front (zie verder bij Anti-Zionist Front).

Ideologie

De ideologische uitgangspunten van de VNNB liggen in het nationaalsocialisme. Maar ze leggen daarbinnen sterke nadruk op een aantal specifieke thema's. Centraal bij de VNNB staan afkeer van joden en Israël, afkeer van westers imperialisme en steun aan de West-Europese onderklasse/arbeiders. En dat alles gekoppeld aan de wens tot een revolutionaire omwenteling.

Aanhang

De VNNB is ondanks de verschillende namen die de groep gebruikt, een zeer klein groepje en heeft eigenlijk maar drie actieve leden, met enkele sympathisanten op de achtergrond.

Regio's

De twee meest actieve betrokkenen wonen in

de regio West-Brabant en op de Zuid-Hollandse eilanden. De derde betrokkene woont in Groningen.

Activiteiten in 2015-2017

De VNNB-activisten bezoeken vooral demonstraties van anderen in binnen- en buitenland. Het gaat daarbij enerzijds om militante demonstraties van gelijkgezinde rechtsextremisten in Nederland, België, Frankrijk en Duitsland, maar ook om linkse demonstraties, vooral vakbondsdemonstraties in verschillende landen. VNNB-aanhangers zijn bij die demonstraties een aantal maal actief betrokken geweest bij ernstige ongeregeldeheden. In november 2016 liep de VNNB mee met een neonazistische demonstratie in Magdeburg, in mei 2017 in Halle. Verder waren activisten van VNNB aanwezig bij de grote en gewelddadige linkse protesten in Hamburg.

De enige activiteiten die leden van de groep eigenstandig uitvoeren zijn het verspreiden van stickers en folders die de eigen ideeën ondersteunen.

Risico's

De kleine aanhang van de VNNB zorgt er voor dat er weinig dreiging van de groep uitgaat, ondanks de nadrukkelijke militante en revolutionaire aspiraties. De geschiedenis van het groepje leert dat de enige risico's liggen in fanatieke deelname aan ongeregeldeheden bij demonstraties waar ze zich bij aansluiten.

Zwart Front

Naam

Zwart Front is in 2012 is opgericht.

Ideologie

Zwart Front presenteert zichzelf als een expliciet fascistische groepering en plaats zich in de traditie van Nederlandse en Italiaanse fascistische groeperingen uit de jaren dertig.

Opvallend is de uitgesproken solidariteit van de groep met de autocratische dictatuur van president Assad in Syrië.

Aanhang

De aanhang van Zwart Front is beperkt. Bovendien is het aantal betrokkenen de laatste tijd afgenomen tot rond de vijf personen.

Regio's

Zwart Front is ontstaan en vooral actief in Nijmegen. Defend Gouda vormt een Goudse tak van de organisatie, maar lijkt niet meer actief.

Activiteiten in 2015-2017

Zwart Front ondersteunt vaak acties van anderen, zoals demonstraties voor het Syrische bewind of manifestaties uit solidariteit met blanke boeren in Zuid-Afrika. In april 2016 organiseerde Zwart Front een kleine demonstratie tegen de vestiging van vluchtelingen in Gouda. Daar werd Zwart Front gesteund door een lokale groep jongeren van Defend Gouda. In de zomer van 2017 liep Zwart Front mee met een neonazistische demonstratie van Landstorm Nederland in Oss.

Een opvallende activiteit was verder het bezoek van de oprichter van Zwart Front aan een jongerenbijeenkomst in Damascus, Syrië. In het voorjaar van 2017 organiseerde Zwart Front ook twee manifestaties van enkele personen, waarbij steun betuigd werd aan het Syrische Assad-regime en de militaire aanvallen van de Verenigde Staten werden veroordeeld. Daarnaast organiseert Zwart Front in diverse regio's kleine folder-, plak- en spandoek-acties.

Risico's

Zwart Front is een kleine organisatie met een (semi)intellectuele inslag. De activiteiten van Zwart Front-activisten blijven binnen de kaders van de wet.

Bijlage 1

Regionale spreiding extreemrechtse formaties

Per politieregio staan extreemrechtse organisaties vermeld die daar een zwaartepunt hebben. Een zwaartepunt wordt meestal gevormd doordat er in een regio een aantal activisten of kaderleden van een organisatie bij elkaar woont en zo zorgt voor regionale activiteiten van die organisatie.

1. Noord-Nederland

Groningen, Friesland en Drenthe

Frysk Heidens Front
Friesland

KNNL

Vooral actief in regio Oost-Groningen (Winschoten, Veendam, Oude Pekela). Ook onder de naam Crew38.

United We Stand Holland (Voorheen de regionale afdeling van Soldiers of Odin)
Gevestigd in regio Oost-Groningen (Winschoten). Landelijk actief bij demonstraties.

2. Oost-Nederland

IJsselland, Twente, Noord- en Oost-Gelderland, Gelderland-Midden en Gelderland-Zuid

Blood & Honour Oostland
Activisten wonen vooral in regio Arnhem-Zutphen. Deze activisten manifesteren zich vooral in het buitenland. Er worden wel zaalbijeenkomsten in de eigen regio georganiseerd. Een enkele keer zorgen B&H-leden in deze regio

voor incidenten in het uitgaansleven.

Brass Knuckle Brotherhood

De leider van BKB woont in Deventer en heeft goede banden met motorclubs in deze regio.

Identitair verzet

Stelt dat zij een nieuwe werking hebben in de Noordoostpolder.

Nijmegen Rechtsaf

Is actief in Nijmegen en omgeving.

NVU

Het zwaartepunt van de NVU bevindt zich in de regio Arnhem, waar de voorzitter en veel kaderactivisten wonen.

Voorpost

Voorpost heeft sinds de zomer van 2017 een actieve afdeling in Twente

Zwart Front

De leiding van Zwart Front woont in Nijmegen.

3. Midden-Nederland

Utrecht, Gooi en Vechtstreek en Flevoland

Erkenbrand

Heeft periodieke bijeenkomsten in de stad Utrecht.

Voorpost

de voorzitter van Voorpost-Nederland woont in het Gooi en daarom is Voorpost in deze regio met enige regelmaat actief.

4. Noord-Holland

Noord-Holland-Noord, Zaanstreek-Waterland en Kennemerland

Combat 18

Enkele activisten van de 'Aryan Strike Force - Combat 18 Division - Netherlands - Flanders' wonen in Purmerend.

5. Amsterdam

Amsterdam-Amstelland

-

6. Den Haag

Haaglanden en Hollands Midden

ANS

activisten wonen in regio Haaglanden

Defend Gouda

Activistische jongerengroep uit Gouda en omgeving.

Identitair Verzet

Identitair Verzet heeft een actieve kern in de regio Leiden/Katwijk/Bollenstreek

Voorpost

Voorpost kent een actieve kring Haaglanden

7. Rotterdam

Rotterdam-Rijnmond en Zuid-Holland-Zuid

Blood & Honour Westland

activisten wonen in Drechtsteden, maar manifesteren zich vooral in het buitenland.

Combat 18

De leider van Combat 18 woont in Rotterdam.

Identitair Verzet

Identitair Verzet heeft een actieve kern in de regio Rijnmond

Voorpost

Voorpost kent een actieve kring in de regio Rijnmond

8. Zeeland - West-Brabant

Zeeland en Midden- en West-Brabant

Brabant Zeeland Tegen Vluchtelingen (BZTV)
Actiegroep met basis in Steenbergen

Combat 18

In het Zeeuws-Vlaams grensgebied is een groep jonge neonazi's actief voor de 'Aryan Strike Force -Combat 18 Division - Netherlands - Flanders'.

Identitair Verzet

Claimt in de zomer van 2017 een nieuwe afdeling te hebben in Zeeuws Vlaanderen.

VNNB

De twee activisten van de VNNB wonen in West-Brabant en de Zuid-Hollandse eilanden.

9. Oost-Brabant

Brabant-Noord en Brabant-Zuid-Oost

Landstorm Nederland

Is vooral actief in Noord-Oost-Brabant in de regio Ravenstein-Oss.

Odin's Wolves

Vooral op internet actief. Oprichters wonen in Limburg en Oost-Brabant.

10. Limburg

Limburg-Noord en Limburg-Zuid

Identitair Verzet

Claimt in de zomer van 2017 een nieuwe afdeling te hebben in Limburg

Odin's Wolves

Vooral op internet actief. Oprichters wonen in Limburg en Oost-Brabant.

Organisaties zonder regionale binding

Pegida

Heeft geen regionale wortels of binding.

Verenigd Rechts Nederland

Heeft aanhang in diverse regio's.

Literatuur

- AIVD. (2010). *Afkalvend Front, Blijvend Beladen. Extreemrechts en rechts-extremisme in Nederland*. AIVD.
- AIVD (2017). *Jaarverslag 2016*. AIVD
Idem: eerdere jaarverslagen, zie <https://www.aivd.nl/zoeken?trefwoord=jaarverslag>
- J. van Donselaar (1991). *Fout na de oorlog: fascistische en racistische organisaties in Nederland, 1950-1990*. Bert Bakker.
- J. van Donselaar (2005). *Monitor racisme & extremisme. Het Lonsdalevraagstuk*. Anne Frank Stichting, Universiteit Leiden.
- Kafka, Antifascistische Onderzoeksgroep, diverse artikelen van website <http://www.kafka.nl>
- B. Klandermans & J. van Stekelenburg (2017). *Bedreigde identiteiten: De wisselwerking tussen anti-islambewegingen en de radicale islam*. Vrije Universiteit Amsterdam - Faculteit der Sociale Wetenschappen.
- J. Moors (2009). *Polarisatie en radicalisering in Nederland: Een verkenning van de stand van zaken in 2009*. IVA beleidsonderzoek en advies.
- C. Mudde (1996). The war of words defining the extreme right party family. *West European Politics*, 19(2), 225-248.
- C. Mudde (2015). Populist Radical Right Parties in Europe Today. In: J. Abromeit et al. (eds.)(2015). *Transformations of Populism in Europe and the Americas. History and Recent Tendencies*. Bloomsbury Academic.
- NCTV, Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland (DTN), diverse publicaties, zie <https://www.nctv.nl/onderwerpen-a-z/dtn.aspx>
- I. van der Valk & W. Wagenaar (2010). In en Uit Extreemrechts, Amsterdam: Anne Frank Stichting.
- W. Wagenaar (2007). Lonsdalejongeren: kenmerken, achtergronden en aanpak. In: A. van Wijk en E. Bervoets, *Politie en jeugd. Inleiding voor de praktijk*. Apeldoorn: Politieacademie.
- W. Wagenaar (2016). Extreemrechtse Formaties en Extreemrechts Geweld, In: B. Tierolf, N. Hermens, M. van Kapel & W. Wagenaar, *Racisme, antisemitisme en extreemrechts geweld in Nederland. Vijfde rapportage*, Utrecht: Verwey-Jonker Instituut.
> Idem in Monitorpublicaties 2006/2016, zie <http://www.annefrank.org/monitor>

